

Vlaams
Parlement

stuk **148** (2014-2015) – Nr. 1
ingediend op 24 oktober 2014 (2014-2015)

Beleidsnota

Energie

2014-2019

ingediend door mevrouw Annemie Turtelboom,
viceminister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie

Een beleidsnota geeft de grote strategische keuzen en opties van het beleid voor de duur van de regeerperiode weer. De nota is de weergave van de visie van de functioneel bevoegde minister en vormt de basis van een debat in het Vlaams Parlement. In voorkomend geval zullen de uitvoeringsmaatregelen, daar waar nodig, ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering of het Vlaams Parlement worden voorgelegd.

INHOUD

Lijst met afkortingen	6
Managementsamenvatting	7
I. INLEIDING	8
II. OMGEVINGSANALYSE	9
1. Afbakening van het beleidsveld Energie (inclusief zesde staatsher- vorming)	9
2. Kerncijfers op vlak van energie in het Vlaamse Gewest.....	9
2.1. Energieverbruik, wkk en hernieuwbare energieproductie.....	9
2.2. Tendensen inzake energieprijzevolutie en investeringsbereid- heid	12
2.3. Kerncijfers sociaal energiebeleid.....	18
2.4. Kerncijfers dienstverlening en concurrentiële prijszetting van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt.....	19
2.5. Kerncijfers betrouwbaarheid elektriciteits- en aardgasvoorzie- ning en aansluiting op het distributienet tegen maatschappe- lijk aanvaardbare nettarieven.....	21
3. Voornaamste betrokken partijen en verwachte ontwikkelingen	22
3.1. Europa.....	22
3.2. Federale overheid.....	22
3.3. Burgers.....	23
3.4. Bedrijven	23
3.5. Bouwsector	24
3.6. Energiesector	24
3.7. Lokale besturen	25
3.8. Middenveld.....	25
3.9. Financiële en verzekeringssector	25
III. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN VAN HET ENERGIEBELEID.....	27
1. Missie en kernopdracht van het energiebeleid	27
2. Visie voor het energiebeleid.....	27
3. Strategische doelstellingen van het energiebeleid voor de middel- lange en lange termijn.....	27
3.1. Langetermijndoelstellingen en -transities (2030-2050).....	27
3.1.1. Transitie ondersteunen naar een nieuw toekomstge- richt energiesysteem	27
3.1.2. Een grondige verbetering van de energiestaat van het bestaand gebouwenpark realiseren.....	29

3.2.	Strategische doelstellingen middellange termijn (2020)	29
3.2.1.	Het eindenergieverbruik efficiënter maken	29
3.2.2.	De energieopwekking uit hernieuwbare energiebron- nen bevorderen.....	30
3.2.3.	De energiebehoefte bij huishoudens.....	30
3.2.4.	Verzekeren van een goede dienstverlening van de ge- zinnen en bedrijven op de elektriciteits- en gasmarkt .	30
3.2.5.	Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gas- voorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven	31
4.	Operationele doelstellingen 2014-2019	31
4.1.	Versterken beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van bestaande gebouwen.....	31
4.1.1.	De doelstellingen van het Energierenovatieprogramma 2020 realiseren en de ambitie voor de langere termijn (2030/2050) uitwerken	31
4.1.2.	De EPC-regelgeving vervolmaken	33
4.1.3.	De kwaliteit van het EPC voor residentiële gebouwen verbeteren	33
4.1.4.	Het EPC voor niet-residentiële gebouwen implemente- ren.....	34
4.2.	Beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energiepres- tatie van nieuwbouw versterken	34
4.2.1.	De betaalbaarheid van de BEN-nieuwbouw opvolgen ..	34
4.2.2.	De EPB-regelgeving vervolmaken	35
4.3.	Het stimuleren van energie-efficiëntie in ondernemingen	36
4.3.1.	Energiebeleidsovereenkomsten energie-intensieve in- dustrie implementeren	36
4.3.2.	Verplichte energieaudits voor grote ondernemingen implementeren.....	36
4.3.3.	Het ontwikkelen van een benchmarktool voor kmo's ..	36
4.4.	Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor her- nieuwbare energieproductie.....	37
4.4.1.	Het actieplan hernieuwbare energie 2020 uitvoeren ...	37
4.4.2.	Het groenestroomcertificatensysteem bijsturen en het certificatenoverschot wegwerken	37
4.4.3.	Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor groene warmteproductie	39
4.5.	Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor wkk en warmtenetten.....	39
4.5.1.	Verdere ondersteuning van kwalitatieve wkk	39
4.5.2.	Beleidskader voor warmtenetten uitwerken.....	40
4.6.	Het versterken van het sociaal energiebeleid.....	40

4.7. De organisatie en processen van de elektriciteits- en aardgasmarkt verbeteren en de drempels voor de concurrentie wegwerken	41
4.8. Maatregelen nemen om de energiekosten voor gezinnen en bedrijven te drukken	42
4.8.1. Het afschaffen van de gratis kWh	42
4.8.2. Het evalueren van de verplichte investeringen in het aardgasdistributienet	43
4.8.3. Geleidelijke invoering van slimme meters voorbereiden	43
4.8.4. De preventie en detectie van de energiefraude	44
4.8.5. De monitoring van de energieprijzen versterken in samenwerking met de federale overheid	44
4.9. Het beleidskader voor distributienettarieven uitwerken en implementeren	45
4.10. Interne werking, communicatie en versterking Vlaamse energieadministratie	46
4.10.1. Data ontsluiten	46
4.10.2. De processen digitaliseren en automatiseren	47
4.10.3. De communicatie een versnelling hoger schakelen	47
4.10.4. Krachtdadige energieregulator	48
4.10.5. We hervormen het Vlaams Energiebedrijf	48
5. Linken met andere beleidsniveaus en beleidsvelden	48
Bijlage 1: Regelgevingsagenda	53
Bijlage 2: Raming benodigde beleidskredieten voor het beleidsveld Energie ..	55

Lijst met afkortingen

EPB:	energieprestatie en binnenklimaat
EPC:	energieprestatiecertificaat
E-peil:	kengetal dat de energieprestatie van een gebouw en de vaste installaties ervan in standaardomstandigheden aangeeft
ENOVER:	Energie-Overleg Staat-Gewesten
ETS:	Emissions Trading System
FRGE:	Fonds ter Reductie van de Globale Energiekost
GWh	gigawattuur
kWe:	kilowatt elektrisch vermogen
kWh:	kilowattuur
LAC:	lokale adviescommissie bij het OCMW
MW:	megawatt
PJ:	petajoule
PV:	fotovoltaïsch (EN: photovoltaic)
REG:	rationeel energiegebruik
VEA:	Vlaams Energieagentschap
VITO:	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek NV
VREG:	Vlaamse Regulator voor de Elektriciteits- en Gasmarkt
wkk:	warmte-krachtkoppeling

Managementsamenvatting

De uitdagingen voor het Vlaamse energiebeleid in deze legislatuur zijn echter groot en urgent. Er zullen aanpassingen doorgevoerd moeten worden voor het hele energiesysteem: bij de energievraag, het energie-aanbod, de infrastructuur, het regelgevend kader, de markten, de steunmechanismen, enz. Die aanpassingen moeten ons energiesysteem betrouwbaar houden alsook koolstofarmer maken. Dit willen we realiseren op een sociaal-economisch verantwoorde manier.

De prioriteit voor deze regeerperiode is het inzetten op energie-efficiëntie. Verstandiger omgaan met energie zal niet alleen onze energiefactuur minder snel doen oplopen, het helpt ook in het bereiken van de Europese klimaatdoelstellingen.

Een andere prioritaire doelstelling voor het Vlaams energiebeleid is het verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening aan gezinnen en bedrijven tegen een sociaal-economisch verantwoorde prijs via een goed functionerende interne energiemarkt. Gelet op de brede maatschappelijke impact van onze energievoorziening zal een fundamentele heroriëntering van ons energiesysteem dan ook iedereen raken. Elke burger, bedrijf en organisatie zal hiermee worden geconfronteerd.

De huidige stand van techniek maakt het mogelijk dat particulieren en ondernemingen steeds meer kunnen voorzien in hun energiebevoorrading door onder meer in te zetten op energie-efficiëntie in combinatie met decentraal geproduceerde energie.

Een langetermijnvisie voor ons energiesysteem dient te worden gedragen door gans Vlaanderen. Daarom zal ik dergelijke visie in overleg met diverse stakeholders uitwerken. Hierbij zal ik sterk inzetten op meer energie-efficiëntie, vooral in onze gebouwen en bedrijven. Vanuit deze langetermijnvisie kunnen dan beleidsdoelstellingen inzake energie-efficiëntie, investeringen in hernieuwbare energieproductie en energie-infrastructuur worden afgeleid.

Het verbeteren van de energieprestatie van ons Vlaams woningenbestand zal ik concretiseren in een Renovatiepact met de stakeholders in deze sector. De concurrentiepositie van onze bedrijven zal ik verstevigen door te werken aan een energienorm en door een energie-efficiënt beleid te voeren.

Als aanvulling op het algemeen Vlaamse armoedebestrijdingsbeleid zullen de sociale openbare dienstverplichtingen geoptimaliseerd worden zodat de Vlaamse gezinnen beter beschermd zijn tegen ontsprende energieschulden en afsluiting van de energielevering. We vullen deze curatieve aanpak aan met energie-efficiëntieprogramma's die kwetsbare gezinnen ondersteunen bij de energetische renovatie van hun woning.

Er zal ook worden gezorgd voor een investeringsklimaat dat op een kostenefficiënte wijze tot meer hernieuwbare energie leidt.

Om een competitieve energiemarkt te verzekeren, waarvan de gebruiker de vruchten kan plukken, moeten we drempels die nieuwe energieleveranciers verhinderen om toe te treden tot de markt en/of om er actief te blijven zoveel mogelijk vermijden en indien ze al bestaan, wegwerken.

Annemie Turtelboom, oktober 2014.

I. INLEIDING

Het energievraagstuk is wereldwijd reeds geruime tijd een van de grootste maatschappelijke uitdagingen. Zonder energie geen welvaart, geen economie en geen welzijn. Vandaar het belang van een stabiel energiebeleid dat we op een technologieneutrale wijze willen verwezenlijken.

De uitdagingen voor het Vlaamse energiebeleid in deze legislatuur zijn echter groot en urgent. Er zullen aanpassingen doorgevoerd moeten worden voor het hele energiesysteem: bij de energievraag, het energie-aanbod, de infrastructuur, het regelgevend kader, de markten, de steunmechanismen, enzovoort. Die aanpassingen moeten ons energiesysteem betrouwbaar houden alsook koolstofarm maken. Dit willen we realiseren op een sociaal-economisch verantwoorde manier.

Onze huidige netwerkinfrastructuur dateert van de jaren 1970 en 1980. Hij is gebaseerd op een hiërarchisch top-down opvang en distributie van energie, met een back-up systeem mocht er een energiecentrale stilvallen. Zowel de klimaatproblematiek, de wil om als Europese regio concurrentieel en meer energieonafhankelijk te worden, als het stijgend aandeel intermitterende hernieuwbare energie hebben er echter toe geleid dat het huidige systeem haar grenzen bereikt heeft. Het nieuw energiesysteem moet daarom aangepast worden aan de wijzigende randvoorwaarden. Zo zal onder andere de bestaande gasinfrastructuur moeten versterkt worden en de elektriciteitsnetten zullen omgebouwd moeten worden naar een intelligent netwerk of "smart grid". Een slim netwerk betekent dat het systeem beter uitgerust zal zijn om, ook op het niveau van de consument, zowel stroom op het net te zetten als van het net te halen.

Vlaanderen zal, onder andere met het oog op het behalen van de huidige en toekomstige Europese energiedoelstellingen, de komende jaren ook andere fundamentele veranderingen in het energiesysteem moeten doorvoeren. In dit kader zal Vlaanderen met dezelfde uitdagingen en opportuniteiten worden geconfronteerd als de ons omringende landen. Een langetermijnpolitiek, op en in samenwerking met verschillende beleidsniveaus, zal in/voor ons energiesysteem de nodige dynamieken realiseren.

We kunnen de laatste jaren vaststellen dat hernieuwbare energie steeds belangrijker wordt in onze energiemix. De transitie die wij hiervoor moeten realiseren, is zowel op economisch als ecologisch en sociaal vlak één van de belangrijkste uitdagingen voor deze generatie beleidsmakers en belanghebbenden. Een slim beleid dat inzet op innovatie en kostenreductie kan ervoor zorgen dat het Vlaams beleid hefboomen creëert voor een transitie. Naast het tegengaan van de verdere klimaatverandering, spelen in deze energietransitie ook andere drijfveren een belangrijke rol, zoals energieonafhankelijkheid, een zekere energievoorziening en de beschikbaarheid van betaalbare energie. Er is dus nood aan een langetermijnkader voor deze transitie. De energietransitie moet samensporen met economische ontwikkelingen.

De energietransitie vraagt onder meer:

- een duidelijk Europees en internationaal beleidskader dat voor een gelijk speelveld zorgt;
- een efficiënt gebruik van energie;
- een onderbouwde langetermijnvisie;
- vraag- en aanbodsturing door slimme netwerken en de opslag van energie;
- een oplossing voor transport;
- een maatschappelijk draagvlak.

II. OMGEVINGSANALYSE

1. Afbakening van het beleidsveld Energie (inclusief zesde staats-hervorming)

De federale bevoegdheidsverdeling op het gebied van energie onderscheidt zich van de andere beleidsvelden door haar bijzonder complexe structuur. Paragraaf 1, VII van artikel 6 van de Bijzondere Wet van 8 augustus 1980 tot hervorming van de instellingen, zoals bij bijzondere wet gewijzigd op 8 augustus 1988, 16 juli 1993, en 6 januari 2014, bepaalt als regionale bevoegdheden "de gewestelijke aspecten van de energie, en in ieder geval:

- De distributie en het plaatselijke vervoer van elektriciteit door middel van netten waarvan de nominale spanning lager is dan of gelijk is aan 70.000 volt, met inbegrip van de distributienettarieven voor elektriciteit, met uitzondering van de tarieven van de netten die een transmissiefunctie hebben en die uitgebaat worden door dezelfde beheerder als het transmissienet;
- De openbare gasdistributie, met inbegrip van de nettarieven voor de openbare distributie van gas, met uitzondering van de tarieven van de netwerken die ook een aardgasvervoersfunctie hebben en die worden uitgebaat door dezelfde beheerder als het aardgasvervoersnet;
- De aanwending van mijn gas en van gas afkomstig van hoogovens;
- De netten voor warmtevoorziening op afstand;
- De valorisatie van steenbergengas;
- De nieuwe energiebronnen met uitzondering van deze die verband houden met de kernenergie;
- De terugwinning van energie door de nijverheid en andere gebruikers; en
- Het rationeel energieverbruik."

Een aantal bevoegdheden zijn uitdrukkelijk aan de federale overheid toegewezen: "De federale overheid is echter bevoegd voor de aangelegenheden die wegens hun technische en economische ondeelbaarheid een gelijke behandeling op nationaal vlak behoeven, te weten:

- De studies over de perspectieven van energiebevoorrading;
- De kernbrandstofcyclus;
- De grote infrastructures voor de stockering, het vervoer en de productie van energie; en
- De tarieven, met inbegrip van het prijsbeleid, onverminderd de gewestelijke bevoegdheid inzake de tarieven bedoeld in het eerste lid, a) en b)."

Het overleg tussen de gewestelijke overheden en de federale overheid over de energiedossiers verloopt via ENOVER.

2. Kerncijfers op vlak van energie in het Vlaamse Gewest

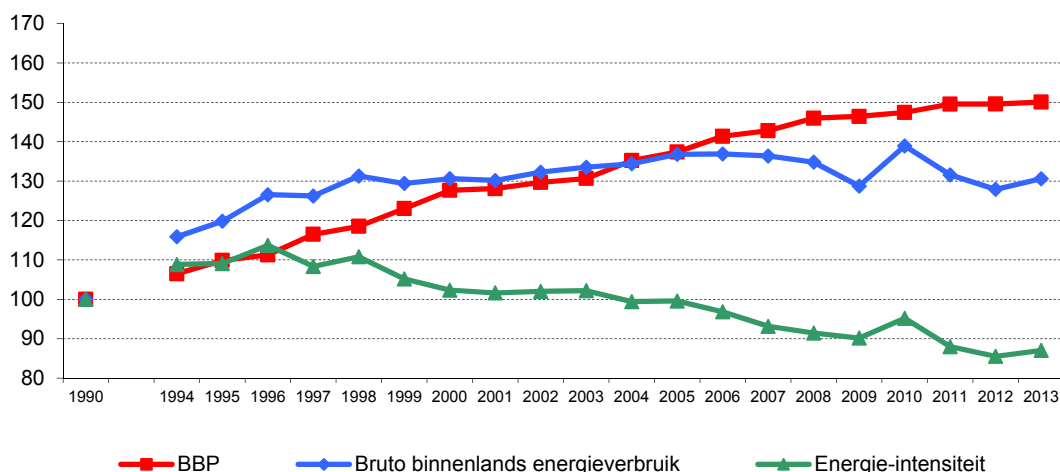
2.1. Energieverbruik, wkk en hernieuwbare energieproductie

Evolutie bruto binnenlands energieverbruik en energie-intensiteit

De Vlaamse economie is energie-intensief. Onze industrie is gespecialiseerd in takken die relatief veel energie verbruiken, zoals de chemie, de ijzer- en staalsector

en de voedingssector. In 2013 bedroeg de energie-intensiteit¹ van de Vlaamse economie 196 kgoe per 1.000,00 euro. Samen met Finland staat Vlaanderen daarmee aan de top in de EU15.

Er is echter een dalende tendens van de energie-intensiteit door structurele effecten (verschuivingen van het belang van sectoren in de Vlaamse economie) en een toegenomen energie-efficiëntie (verminderd energieverbruik per eenheid product of dienst). In 2013 lag de energie-intensiteit 15% lager dan in 2003. Sinds 2003 (met uitzondering van het jaar 2010) is er een ontkoppeling tussen de economische groei en het energieverbruik. Sinds 2005 (met uitzondering van het jaar 2010) is er ook een absolute ontkoppeling tussen de bevolkingsgroei en het energieverbruik.

Figuur 1: Evolutie van het bruto binnenlands energieverbruik, het bruto binnenlands product en de energie-intensiteit van de economie, index 1990 = 100 [Bron: VITO, STV]

91% van de benodigde energie in Vlaanderen wordt ingevoerd. 52% van de geïmporteerde energie zijn petroleumproducten, 24% is gas, 13% uranium, 8% kolen, 2% elektriciteit en 1% biomassa.

Het bruto binnenlands energieverbruik (1.566,2 PJ in 2013) is de som van het energieverbruik in de transformatiesector (338,8 PJ), het niet-energetisch² finaal verbruik (269,1 PJ) en het energetisch finaal verbruik (958,3 PJ).

Het verbruik in de transformatiesector (raffinaderijen, cokesproductie en elektriciteitssector) kende de laatste jaren een dalende trend. In 2013 lag het energieverbruik 15,0% lager dan in 2003. De productie van de raffinaderijen nam stelselmatig af (met 29,2% tussen 2003 en 2013). In fossiele en nucleaire elektriciteitscentrales werd 18% minder elektriciteit geproduceerd. Er werd meer elektriciteit ingevoerd en opgewekt in decentrale installaties.

¹ Energie-intensiteit: bruto binnenlands energieverbruik (in kilogram olie-equivalent, kgoe) en ten opzichte van het bruto binnenlands product (in kettingeuro's met referentiejaar 2005).

² Het gebruik van energie als grondstof, smeermiddel of solvent.

Het niet-energetisch energieverbruik, voornamelijk in de chemie, lag in 2013 17,5% hoger dan in 2003. Het energetisch finaal energieverbruik nam af met 1,6% tussen 2003 en 2013.

Evolutie van het finaal energetisch energieverbruik in de non-ETS sector

	2003 (PJ)	2013 (PJ)	Evolutie (%)	Evolutie (%) t°gecorrigeerd ³
Industrie	395,7	389,0	-1,7	-1,7
Residentieel	251,6	229,7	-8,7	-15,7
Tertiair	101,1	108,5	+7,3	+1,8
Landbouw	32,4	28,5	-11,8	-18,9
Transport	191,2	200,8	+5,0	+5,0
Totaal *	974,0	958,3	-1,6	-4,3

(*) : inclusief niet-toewijsbaar warmteverbruik in de residentiële en aanverwante sectoren

Tabel 1: Evolutie van het finaal energetisch energieverbruik

Met 41% in 2013 heeft de industrie het grootste aandeel in het energetisch finaal verbruik. De industrie verbruikte in 2013 1,7% minder dan in 2003. De chemie en de ijzer- en staalsector zijn de belangrijkste sub-sectoren met een aandeel van 39% respectievelijk 20% in het industrieel verbruik. In de chemie lag het energieverbruik in 2013 3,3% hoger dan in 2003, in de ijzer- en staalsector daarentegen 11,6% lager.

Het energieverbruik in de gebouwen en de landbouw is sterk klimaat gerelateerd. 2013 was een kouder jaar dan 2003. Na correctie voor het temperatuurverschil, nam het residentieel energieverbruik de voorbije 10 jaar met gemiddeld 1,5% per jaar af. Ook in de landbouw werd een sterke daling tussen 2003 en 2013 (-18,9%) opgetekend. Het tertiair verbruik steeg echter met 1,8%.

Na een daling in 2008 en 2009, vertoont het verbruik door transport terug een stijgende trend. In 2013 lag het verbruik 5% hoger dan in 2003. Het aandeel van de transportsector (21%) in het finaal energetisch verbruik komt daarmee in de buurt van het aandeel van de huishoudens (24%).

Op 28 maart 2014 heeft de Vlaamse Regering kennis genomen van het derde Vlaams actieplan energie-efficiëntie. Het vormt een onderdeel van het nationale actieplan dat uiterlijk 30 april 2014 bij de Europese Commissie werd ingediend. Het Vlaams actieplan bevat een inschatting van de gerealiseerde besparingen eind 2012 en nieuwe prognoses van de besparingen die tegen eind 2016 kunnen worden verwacht. De totale vooropgestelde besparing wordt vergeleken met de streefwaarde van de richtlijn om tegen eind 2016 een absolute hoeveelheid energie te besparen ten belope van 9% van het gemiddeld eindverbruik in de non-ETS-sectoren over 2001-2005. Uit het actieplan blijkt dat de finale besparingen die worden verwacht eind 2016 162% van de vooropgestelde streefwaarde zullen bedragen. In het eerste actieplan (2007) bedroegen de geraamde besparingen in 2016 slechts 107% van de doelstelling en in het tweede actieplan (2011) bedroegen de verwachte besparingen 148% van de doelstelling.

³ Voor 1946 graaddagen 15/15.

Evolutie van warmte-krachtkoppeling (WKK)

WKK⁴ speelt een belangrijke rol in ons energiesysteem. In 2013 werd 19% van de verbruikte elektriciteit in Vlaanderen opgewekt door middel van WKK. In 2005 was dit nog 12%. WKK realiseerde sinds 2006 een gemiddelde primaire energiebesparing van ongeveer 21%.

Het opgesteld elektrisch/mechanisch WKK-vermogen is toegenomen van 1.480 MW in 2005 tot 2.165 MW in 2013. De laatste jaren is er een stabilisatie opgetreden in het operationeel vermogen van WKK's met turbines. Bovendien hebben de turbines ook minder gedraaid: 6.100 uur in 2013 in vergelijking tot 7.388 uur in 2010. Het vermogen van de WKK's met motoren neemt verder toe waarbij vooral de kleinschalige toepassingen (tot 50 kW) aandeel winnen (29% van het aantal motorinstallaties in 2013).

Aardgas is de dominante brandstof voor WKK's in Vlaanderen. 8% van de elektriciteit/kracht geproduceerd in WKK-installaties gebeurde in 2013 op basis van hernieuwbare energiebronnen, in 2006 was dit nog slechts 1,5%.

Evolutie hernieuwbare energieproductie

De productie op basis van hernieuwbare energiebronnen is bijna verdrievoudigd tussen 2005 en 2013 en bereikte in 2013 een aandeel van 5,9% van het totaal energieverbruik.

In 2013 droeg groene warmte bijna de helft (47%) bij tot de totale productie, groene stroom 37% en hernieuwbare energie in transport 16%.

De productie van groene stroom is onder impuls van het groenestroomcertificatenstelsel het sterkst toegenomen. De productie is verzesvoudigd en bereikt een aandeel van 10,5% van het elektriciteitsverbruik in 2013.

Biomassa speelt met een aandeel van 81% in 2013 een belangrijke rol in de productie op basis van hernieuwbare energiebronnen, alhoewel het aandeel afneemt. In 2005 bedroeg het aandeel van biomassa nog 96%. Het belang van zonne-energie (PV) is toegenomen tot 12% en van windenergie tot 5% in 2013.

Uit het voortgangsrapport dat België in 2013 bij de Commissie heeft ingediend, blijkt dat het aandeel hernieuwbare energie in België 5,17% bedroeg in 2011 en 6,81% in 2012. Hiermee werd aan de indicatieve doelstelling voor 2011-2012 (4,36%) van de Europese richtlijn voldaan.

2.2. Tendensen inzake energieprijzevolutie en investeringsbereidheid

Er is onzekerheid over de prijzevolutie van energie vanwege een star aanbod en een toenemende vraag van groeiende landen enerzijds en een milderend effect van energie-efficiëntie en verschuiving in de economische structuur anderzijds.

Het IEA verwacht op langere termijn een geleidelijke stijging van de olieprijs, met een prognose van 128 dollar tegen 2035. De prijs van ruwe olie schommelt al sinds 2011 rond 110 dollar per vat (159 liter). De olieproductie zal de komende jaren

---

⁴ Warmte-krachtkoppeling (WKK): gelijktijdige opwekking van kracht (veelal elektriciteit, soms ook mechanische aandrijving) en warmte (of koude) in één proces, met behulp van een turbine of een motor.

blijven toenemen, vermoedt het IEA. Maar dat zal niet volstaan om de prijs te drukken.

Vandaag is de prijskloof voor elektriciteit en aardgas enorm naargelang de regio op aarde. Dit heeft grotendeels te maken met de schaliegasexploitatie in de Verenigde Staten. Zo is aardgas in Europa drie keer zo duur als in de Verenigde Staten. In Japan is gas zelfs tot vijf keer duurder dan in de VS. Hoewel de prijsverschillen kleiner zouden worden, verwacht het IEA dat de aardgasprijzen van de VS, Europa en Azië substantieel uiteen zullen blijven liggen tot 2035. De VS zijn ook beter af wat de elektriciteitsprijs betreft. Een bedrijf in Japan of Europa betaalt vandaag dubbel zoveel.

De hoge energieprijzen hebben een sterke impact op onze Europese bedrijven. Het IEA ziet het wereldmarktaandeel van Europa in de export van energie-intensieve producten fors terugvallen in de periode tot 2035. Deze achteruitgang kan Europa, België en Vlaanderen enkel tegengaan door een energiemix die rekening houdt met de globale tendenzen van het gebruik van de verschillende energiebronnen, door te zorgen voor energiekosten voor de industrie die competitief zijn.

REG-investeringen residentiële sector situeren zich op een hoog niveau

Onderstaande tabellen geven een overzicht van het aantal uitbetaalde huishoudelijke premiedossiers voor de belangrijkste maatregelen uit het Energierenovatieprogramma 2020⁵. Sinds de lancering van het Energierenovatieprogramma 2020 in 2006 is de investeringsbereidheid dus sterk toegenomen.

Huishoudelijke premies netbeheerders gelinkt aan het ERP2020	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dakisolatie	4.661	8.861	19.523	52.451	58.662	69.958	71.644	53.298
HR-glas ter vervanging van enkel glas	10.178	24.835	40.671	54.632	56.058	58.709	55.047	48.639
Condensatieketel ter vervanging	11.033	21.227	34.571	44.023	47.677	54.440	38.339	1.388
Muurisolatie	626	1.856	4.064	7.171	9.160	13.240	14.492	21.215

Tabel 2: Evolutie toegekende premies van de netbeheerders gelinkt aan het ERP2020

De voorlopige cijfers voor het eerste semester van 2014 vertonen wel een dalende tendens in vergelijking met het eerste semester van 2013 voor dakisolatie en nog sterker voor beglazing. Muurisolatie blijft verder stijgen (vooral door de opmars van spouwmuurisolatie).

⁵ <http://energiesparen.be/2020>.

Huishoudelijke premiedossiers netbeheerders gelinkt aan het ERP2020	eerste semester 2014	eerste semester 2013	% wijziging
Dakisolatie	24.380	26.412	-7,69%
Spouwmuurisolatie	8.553	5.826	46,81%
Buitenmuurisolatie	2.803	2.526	10,97%
Glas (ook vervanging dubbel glas!)	17.752	22.595	-21,43%
Condensatieketel	531	516	2,91%

Tabel 3: Evolutie toegekende premies van de netbeheerders gelinkt aan het ERP2020, vergelijking eerste semester 2014 - eerste semester 2013

Nieuwbouwwoningen worden jaar na jaar energiezuiniger. Het gemiddelde E-peil van de nieuwe eengezinswoningen daalt gestaag. De totale daling van aanvraagjaar 2006 (gemiddeld E86) naar het laatst representatieve jaar 2012 (gemiddeld E58) bedraagt 28 E-punten⁶.

Het gemiddelde E-peil van appartementen blijft hoger dan bij de eengezinswoningen, maar daalde ook substantieel met 20 E-punten van aanvraagjaar 2006 (gemiddeld E90) naar het laatst representatieve jaar 2011 (gemiddeld E70).

Uit een grootschalig renovatieonderzoek⁷ van het gespecialiseerde onderzoeksbureau Essencia van begin 2014 blijkt dat meer en meer Vlaamse woningeigenaars renovatieplannen hebben. In 2011 gaf amper 53% van de eigenaars aan renovatieplannen te hebben, begin 2014 is dat nagenoeg 70%. De geplande werken beogen in eerste instantie comfortverbeteringen (tuinaanleg, badkamer, buitenschrijnwerk, buitenverharding), in tweede instantie energiebesparing (buitenschrijnwerk, dakisolatie).

In de aanloop naar de Vlaamse Renovatiedag 2014 peilde NAV, de Vlaamse architectenorganisatie, bij zo'n 250 architecten naar hun vaststellingen met betrekking tot de renovatiemarkt. 38% van de ontwerpers zag het aantal renovaties in 2013 toenemen ten opzichte van 2012. Slechts 11% ondervond een afname. Al sinds 2010 wijzen ondervraagde architecten op een continue groei van de renovatieopdrachten.

REG-investeringen niet-residentiële sector

Wat de aanvragen voor een verhoogde investeringsaftrek in het kader van de vennootschapsbelasting betreft, kenden de typische REG-investeringen (exclusief PV en wind) in de periode 2011-2013 een sterke terugval. Dit is waarschijnlijk voornamelijk omwille van de economische terugval waarbij de bedrijven de beschikbare financieringsmiddelen nog meer concentreren op hun kernactiviteiten.

⁶ Bron: <http://www2.vlaanderen.be/economie/energiesparen/epb/doc/EPBincijfers-2006-2013.pdf>.

⁷ Bron: Renovatieonderzoek uitgevoerd door Essencia Marketing door bevraging van een panel van 2.500 Belgen naar hun woon-situatie, de gerealiseerde werken, hun plannen en de bestede bedragen.

<i>(In miljoen euro)</i>	2011	2012	2013
Investeringsbedragen	1.861	1.408	588
Investeringsbedragen excl. PV en wind*	502	268	174
<i>(*) De investeringen in PV en wind (enkele grote offshore windmolenprojecten) bereikten in de betrokken periode een uitzonderlijk piekniveau.</i>			

Tabel 4: Evolutie globale investeringsbedragen onderliggend aan de attesten voor een verhoogde investeringsaftrek voor energiebesparende maatregelen.

Warmte-krachtkoppeling

Voor warmte-krachtkoppeling kan het quotumpad dat werd vastgelegd in het Energiedecreet ten behoeve van de werking van het certificatenstelsel, enkel worden geëvalueerd op basis van prognoses. De laatste beschikbare prognosestudie uitgevoerd door VITO in 2011 is gebaseerd op gegevens die al achterhaald zijn door de feiten. Deze prognoses zullen door VITO tegen eind 2015 grondig herzien worden in het kader van de implementatie van artikel 14 van de richtlijn energie-efficiëntie.

In haar recentste marktanalyserapport gaat het VEA uit van het scenario waarbij enkel de reeds bestaande installaties verder ondersteund worden.⁸ Dit scenario vloeit voort uit de vaststelling dat door de lage elektriciteitsprijzen de 'spark spread' (verschil opbrengst elektriciteitsverkoop en aardgaskost) in een ongunstige richting is geëvolueerd voor de verdere invulling van het potentieel.

Het bestaande overaanbod aan warmte-krachtcertificaten van circa 279% is reeds substantieel en indien enkel de huidige certificaatgerechtigde installaties nog warmte-krachtcertificaten ontvangen (zonder bijkomende nieuwe installaties of ingrijpende wijzigingen aan bestaande installaties) zal dit nog verder stijgen tot circa 329% tegen 2020. Wanneer er daarnaast ook nieuwe installaties bijkomen of bestaande installaties ingrijpend worden gewijzigd, zal het overaanbod aan warmte-krachtcertificaten nog aanzienlijk groter worden.

Groene stroom

Het Energiedecreet bepaalt dat de Vlaamse Regering voor elk jaar indicatief een bruto binnenlandse groenestroomproductie vooropstelt met indicatieve subdoelstellingen per hernieuwbare energiebron die erop gericht zijn deze groenestroomproductie te bereiken. Deze doelstellingen werden op 31 januari 2014 vastgelegd door de Vlaamse Regering.

⁸ Hierbij werd er rekening gehouden met de Europese richtsnoeren ter zake.

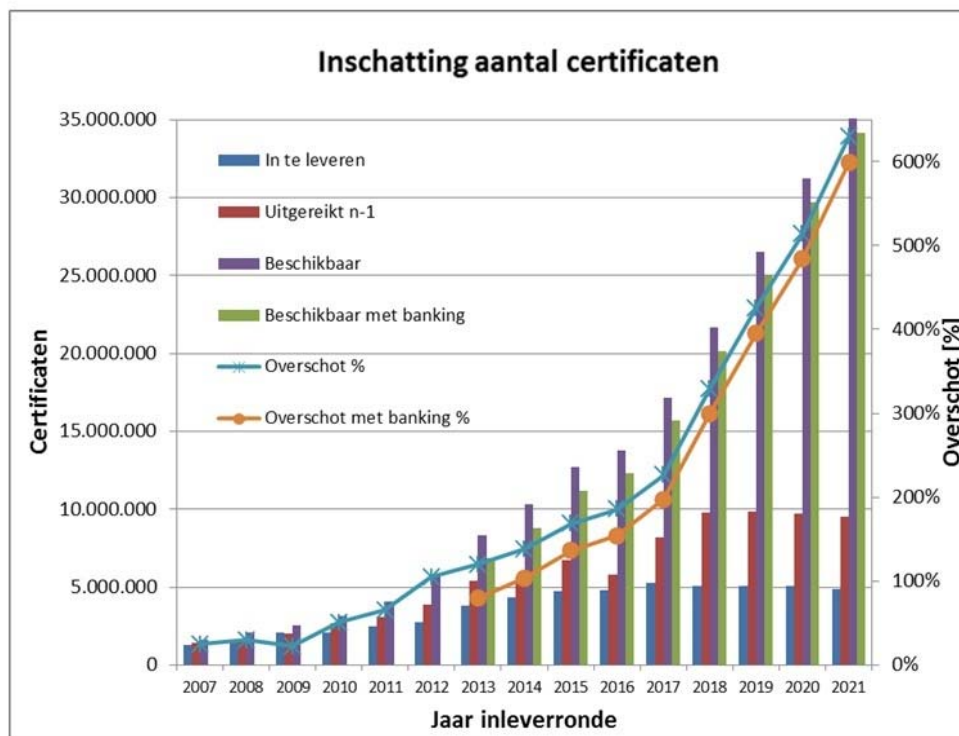
Bruto groene stroom GWh	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Zon	1.890	1.960	2.070	2.220	2.370	2.520	2.670
Wind op land	1.100	1.264	1.428	1.592	1.756	1.920	2.094
Waterkracht	3	3	3	3	3	3	3
Biomassa	2.640	2.580	5.780	5.780	5.780	5.780	5.780
Restafval	270	270	270	270	270	270	270
Biogas	570	600	630	660	700	730	760
Totaal groene stroom	6.470	6.664	10.178	10.522	10.866	11.020	11.564

Tabel 5: Subdoelstellingen groene stroom

De globale groenestroomdoelstelling voor 2020, inclusief grootschalige projecten, bedraagt 11.564 GWh tegen 2020, wat overeenkomt met een aandeel groene stroom van $\pm$ 19% ten opzichte van het totale elektriciteitsverbruik.

In haar laatste marktanalyserapport heeft het VEA aangegeven dat bij realisatie van de subdoelstelling en zonder bijkomende maatregelen een steeds groter overschot aan certificaten kan worden verwacht. Het overaanbod aan groenestroomcertificaten van 138% in 2013 neemt hierdoor substantieel toe.

Evolutie kosten voor groene stroomcertificaten

Figuur 2; inschatting van het totaal aantal groenestroomcertificaten voor de periode 2007-2021 (bron VEA)

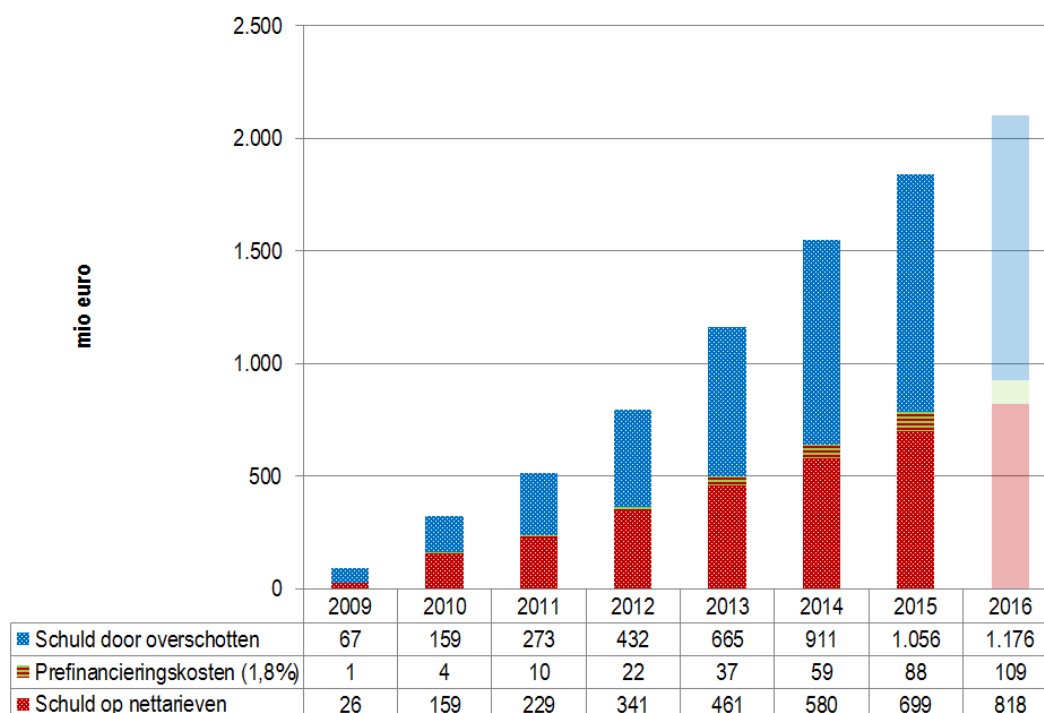

Sinds 2010 heeft de SERV⁹ de problematiek van de stijgende kost van het groene stroom beleid aangekaart. Dit resulteerde in een studie van de SERV van 10 maart 2014 met als titel: "Uitgestelde doorrekening van certificatenkosten voor groene stroom en WKK op de elektriciteitsfactuur". De resultaten van deze studie worden hieronder weergegeven.

De kosten van het Vlaamse hernieuwbare energiebeleid stegen de jongste jaren sterk, in het bijzonder die van de certificaten systemen voor groene stroom (GSC) en WKK (WKC). De globale waarde van de uitgereikte certificaten bedroeg volgens de SERV 467 mio euro per jaar in 2009 en 1.158 mio euro per jaar in 2012. Die kostenstijging is vooral te wijten aan de ontwikkeling van fotovoltaïsche zonne-energie, van 60 mio euro in 2009 tot 626 mio euro in 2012.

Binnen de regeling van de groenestroomcertificaten worden de extra kosten bovenop de huidige jaarlijkse doorrekeningen in geschat. De huidige jaarlijkse doorrekeningen voor de opkoopplicht bedragen ongeveer 351 miljoen per jaar in de distributienettarieven en 518 miljoen euro per jaar in de leveranciersprijzen volgens het huidig quotumpad.

Vlaanderen dient deze legislatuur nog te beslissen op welke wijze de nog niet door-gerekende certificatenkosten voor 1,8 miljard euro (eind 2015) bij ongewijzigd beleid zullen worden verrekend. Onderstaande figuur duidt dit ook aan. Hierbij dient te worden benadrukt dat dit bedrag zonder maatregelen, volgens de SERV studie, tussen 2015 en 2019 nog zal toenemen tot 2,4 miljard euro (2,7 miljard incl. BTW) in 2019.

Figuur 3: Opgebouwde schuldengraad (bron SERV)

⁹ Bron: Uitgestelde doorrekening van certificatenkosten voor groene stroom en WKK op de elektriciteitsfactuur, SERV 10 maart 2014

Groene warmte

De bijdrage van groene warmte wordt daarbij ingeschat op +/- 9.170 GWh.

2.3. Kerncijfers sociaal energiebeleid

De realiteit van energiearmoede

In België hebben 750.000 gezinnen, of zowat een op de zeven huishoudens, af te rekenen met energiearmoede.¹⁰ In het Vlaamse gewest is dat één op de tien. Zij besteden meer dan 10 procent van hun inkomen aan verwarming en elektriciteit. De rijksten geven slechts 5 procent van het inkomen aan energie uit, terwijl dat bij de armste huishoudens oploopt tot 19 procent. De gezinnen die in energiearmoede leven hebben duidelijk hogere energierekeningen.¹¹ In 2012 was het voor 6,6% van de huishoudens financieel onmogelijk om de woning degelijk te verwarmen.

De sterke stijging van de energieprijzen is de belangrijkste reden van de toename van energiearmoede. Van 2005 tot 2013 zijn de consumptieprijzen voor energieproducten namelijk met 44,2% gestegen, al werd daar in 2013 wel een kentering in vastgesteld.

Daarnaast speelt ook de kwaliteit van de woningen en van de huishoudtoestellen een rol. Armere gezinnen wonen doorgaans in slecht geïsoleerde woningen, die moeilijker en duurder zijn om te verwarmen. Omdat ze meestal huren is investeren in energiebesparing veel moeilijker. Ook de huishoudtoestellen waarvan ze gebruik maken zijn vaak verouderd en energieverslindend.

Aantal klanten van de distributienetbeheerder

Nadat de commerciële leverancier het leveringscontract met een klant heeft opgezegd wegens wanbetaling, is het de distributienetbeheerder die deze klanten verder belevet in zijn rol als sociale leverancier. Tussen 2005 en 2011 steeg het aantal huishoudelijke klanten van de distributienetbeheerders fors. Sinds 2011 is er een lichte daling. Eind 2013 werden ongeveer 85.500 gezinnen belevend door de distributienetbeheerder voor elektriciteit en/of gas, tegenover bijna 88.000 eind 2011 en 86.000 eind 2012.

Budgetmeters en stroombegrenzers

Iets meer dan de helft van de door de sociale leverancier van elektriciteit (distributienetbeheerder) belevende huishoudens (53%) wordt belevend via een budgetmeter. De anderen worden (nog) belevend via een gewone meter. Tot 2006 vereiste de regelgeving dat bij elektriciteitsklanten van de sociale leverancier dadelijk een budgetmeter werd geïnstalleerd. Sinds 2007 krijgen enkel afnemers die hun facturen ook bij de sociale leverancier niet correct betalen een budgetmeter.

Eind 2013 verbruikt 1,6% van alle huishoudelijke elektriciteitsafnemers (42.891 gezinnen) stroom via een budgetmeter en nemen 27.554 gezinnen aardgas af via een budgetmeter (of 1,6% van de huishoudelijke gasafnemers). Relatief gezien

---

¹⁰ Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2010, FOD Economie.

¹¹ Bron: Huishoudbudgetonderzoek 2012, FOD Economie.

zijn er intussen dus evenveel gezinnen met een budgetmeter voor elektriciteit als voor aardgas, namelijk 1,60%.

Afsluitingen

Het aantal afgesloten toegangspunten na advies van de LAC (lokale adviescommissie bij het OCMW) voor aardgas (1.695) ligt veel hoger dan voor elektriciteit (1.150). Er wordt gesproken over afgesloten toegangspunten en niet over huishoudens omdat niet geweten is of de toegangspunten ook effectief bewoond zijn.

De schulden bij aardgasafnemers lopen vaak sneller op omdat het aandeel van de aardgaskost in het gezinsbudget meestal hoger is dan de elektriciteitskost. Wellicht betalen afnemers ook eerder hun elektriciteitsrekening omdat voor verwarming op aardgas alternatieven mogelijk zijn, wat voor elektriciteit niet het geval is.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Klanten sociale leverancier elektriciteit (31/12)	35.994	53.645	52.170	60.026	72.978	77.324	82.287	80.571	80.295
Actieve budgetmeters elektriciteit (31/12)	15.901	25.405	34.300	36.059	40.341	41.200	43.999	44.039	42.891
Actieve stroombegrenzers (31/12)	3.292	3.743	3.424	2.728	2.509	2.790	1.661	2.081	2.175
In 2012 afgesloten toegangspunten elektriciteit na advies LAC	1.070	749	1.445	1.429	923	1.857	1.169	981	1.150
Klanten sociale leverancier aardgas (31/12)	24.702	37.948	36.127	41.521	50.721	54.701	59.069	58.028	58.421
Actieve budgetmeters aardgas (31/12)	0	0	0	0	4.488	18.190	24.220	27.232	27.554
In 2012 afgesloten toegangspunten aardgas na advies LAC	1.199	1.222	3.335	3.387	3.122	2.836	1.865	1.809	1.695

Tabel 6: Evolutie van het aantal klanten van de sociale leverancier, het aantal actieve budgetmeters en stroombegrenzers en het aantal afsluitingen na advies LAC, van 2005 tot 2013.

2.4. Kerncijfers dienstverlening en concurrentiële prijszetting van de Vlaamse elektriciteits- en gasmarkt

Leverancierswissels en switchgraad

In 2013 heeft Vlaanderen één van de hoogste switchgraden in Europa: 15,38% van het aantal toegangspunten voor elektriciteit wisselde van leverancier evenals 18,69% van alle toegangspunten voor aardgas. De concurrentiedruk is nu voldoende hoog om voor alle klanten prijsvoordelen te garanderen, hoewel de actieve klant nog altijd voordeel kan doen ten opzichte van de slapende klant.

Marktaandelen leveranciers

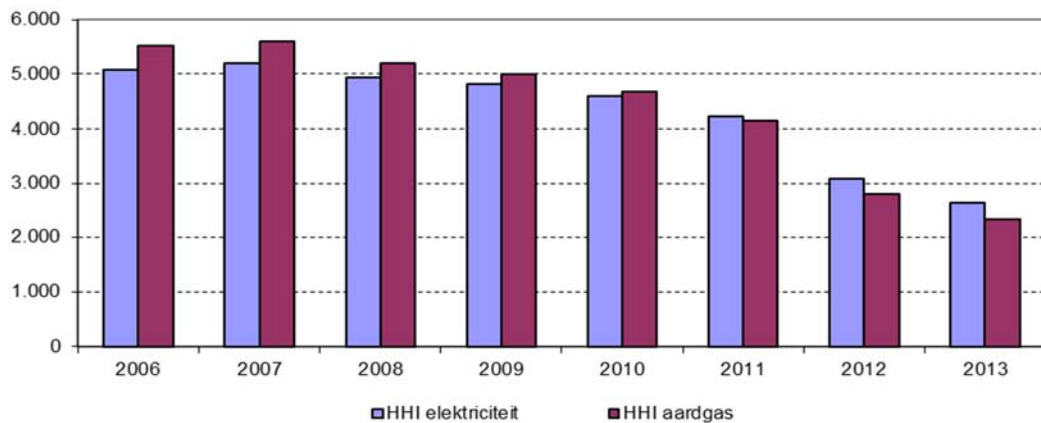
Ook de evoluties van de marktaandelen in 2013 liggen logischerwijze in lijn met deze hoge activiteitsgraad. De marktaandelen tonen aan dat een reële concurrentie tussen de energieleveranciers op de Belgische markt een feit is. De marktaandelen van de uitdagers volgen in 2013 verder het ingezette pad en stijgen tot het hoogste niveau ooit. Minder dan de helft van alle elektriciteitsleveringen via het distributienet staat nog op naam de GDF-Suez groep (Electrabel). In 2004, het eerste jaar van de vrijmaking van de markt, bedroeg dit aandeel nog 76%.

De drie grootste elektriciteitsleveranciers (GDF-Suez, EDF-Luminus en Eni) leveren samen 80% van alle elektriciteit aan eindafnemers op het distributienet in Vlaanderen. Ook voor aardgas neemt GDF-Suez nog steeds het grootste deel van de leveringen op het distributienet voor haar rekening, maar de dominantie is sterk

afgenomen de voorbije jaren. Voor aardgas zijn de drie grootste leveranciers GDF-Suez, Eni en EDF-Luminus. Samen leveren ze 74% van het totale volume aardgas aan de eindafnemers. In 2004 bedroeg dit nog bijna 99%.

Concentratiegraad

De Herfindahl-Hirschman index (HHI) is een vaak gebruikte maatstaf voor de concentratiegraad in een sector. De berekening is gebaseerd op de verdeling van de markt onder verschillende aanbieders. Hoewel de indexen ook in 2013 nog niet op het niveau zijn dat aanzien wordt als een volledig concurrentiële markt, betekent 2013 (net als 2011 en 2012) opnieuw een sterke verbetering op dit vlak en benaderen we de streefwaarde van 1.800 die over het algemeen vooropgezet wordt als voorwaarde voor een competitieve markt.

Figuur 4: Evolutie van de Herfindahl-Hirschman Index voor de elektriciteits- en aardgasmarkt op basis van marktaandeel in termen van toegangspunten, van 2006 tot 2013, index tussen 0 (volledige mededinging) en 10.000 (monopolie).

Conclusie is dat de Vlaamse markt voor energieleveranciers veel concurrentiëler geworden is de voorbije jaren.

Onderdelen van de elektriciteits- en gasprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik

De totale jaarlijkse kost die door de energieleveranciers aan hun eindafnemers wordt aangerekend, kan worden uitgesplitst in verschillende prijsonderdelen:

- energiekost (onder andere energiecomponent en de jaarlijkse vergoeding);
- nettarieven (distributie- en transmissienettarieven);
- heffingen; en
- BTW.

In december 2013 is de verdeling van de elektriciteitsprijs voor huishoudelijke afnemers met een doorsnee verbruik als volgt: energiekost 44,12%, distributienettarief 30,08%, transmissienettarief 5,90% , heffingen 2,55% en BTW 17,36%.

Het opsplitsen van de totale aardgasprijs op jaarbasis voor huishoudelijke afnemers die verwarmen met aardgas met een doorsnee verbruik resulteert in december 2013 in volgende verdeling: energiekost 57,55%, distributienettarief 20,39%, gasvervoernettarief 2,43%, heffingen 2,37% en BTW 17,26%.

Kennis Vlaamse burgers en bedrijven over de werking en opportuniteiten van de Vlaamse energiemarkt

82% van de gezinnen en 84% van de bedrijven voelt zich voldoende geïnformeerd over de energiemarkt. De stijging zet zich elk jaar verder.

78% van de gezinnen en 86% van de bedrijven staan positief tegenover de vrijmaking van de energiemarkt. Twee jaar geleden was dit maar 56 en 66%. Gezinnen die overstapten naar een andere leverancier hebben een positiever beeld dan andere gezinnen.

2.5. Kerncijfers betrouwbaarheid elektriciteits- en aardgasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven

Frequentie en duur onderbreking

Uit internationale vergelijkingen blijkt dat de betrouwbaarheid van de elektriciteits- en aardgasvoorziening in het Vlaamse Gewest zeer hoog is. Het aantal en de duur van de stroom- en aardgasonderbrekingen zijn beperkt.

In 2013 werd de stroomvoorziening van een Vlaamse afnemer gemiddeld 0,48 keer accidenteel onderbroken door incidenten op het middenspanningsnet en 0,05 keer door een onderbreking op het laagspanningsnet. De gemiddelde spanningsonderbreking bij de gebruiker van het laagspanningsnet door incidenten bedraagt 26 minuten en 39 seconden.

De gemiddelde onbeschikbaarheid van de toegang tot het aardgasnet werd per afnemer geschat op 6 minuten en 54 seconden in 2013. Deze onbeschikbaarheid is nagenoeg volledig toe te schrijven aan geplande werken.

Aansluitingsgraad en aansluitbaarheidsgraad aardgasdistributienet

Het Energiedecreet legt aan de aardgasnetbeheerders op om in het geheel van de gebieden die in het gewestplan de bestemming hebben van woongebied, woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde en woonuitbreidingsgebied een aansluitbaarheidsgraad te hebben van 95% in 2015 en 99% in 2020. De verwachting is dat alle netbeheerders het streefcijfer van 95% in het jaar 2015 zullen halen. Afgaand op het huidig investeringsritme, mag verondersteld worden dat het streefcijfer van 99% tegen 2020 voor een deel van de netbeheerders haalbaar is, doch voor een deel van de netbeheerders moeilijker ligt, onder meer omdat de laatste uitbreidingen in het aardgasdistributienet financieel minder rendabel worden. Ook in het regeerakkoord staat beschreven dat de aansluitbaarheid van 95 procent zal geëvalueerd en aangepast worden in het licht van de verstrengde EPB-regelgeving.

In het Energiedecreet wordt tevens een aansluitbaarheidsgraad in (alle) woongebieden verwacht van minstens 95% tegen het jaar 2020. Zes netbeheerders hebben dit niveau nu reeds bereikt.

Slimme meters

In het kader van de grootschalige proefprojecten inzake nieuwe slimme elektriciteits- en aardgasmeters die de netbeheerders sinds oktober 2012 uitvoeren werden in totaal 41.000 meters geplaatst op verschillende plaatsen in Vlaanderen, gespreid over landelijk en stedelijk gebied, zowel in individuele woningen als in appartementsgebouwen.

3. Voornaamste betrokken partijen en verwachte ontwikkelingen

3.1. Europa

Om de Europese doelstellingen voor 2020 te halen en invulling te geven aan de diverse Europese richtlijnen die werden uitgevaardigd, ontwikkelde Vlaanderen de afgelopen jaren een set van eisen (zoals E-peil voor woningen, minimumniveau HE bij EPB-plichtige gebouwen), stimuleerde het energie-efficiëntie (bijvoorbeeld via de REG-premies, energieaudits bij KMO's, energieplannen voor de industrie, enzovoort) en rolde het ondersteuningssystemen uit om de nog niet marktrijpe groenestroom- en WKK-technologieën een duwtje in de rug te geven.

Het Vlaams energiebeleid wordt hierbij sterk aangestuurd door volgende energie-richtlijnen:

- *Richtlijn energieprestaties van gebouwen* (2002 en 2010): Basis voor EPB- en EPC-regelgeving en opmaak van Vlaams actieplan bijna-energie neutrale gebouwen. In 2015/2016 wordt een nieuwe herziening van deze richtlijn gepland.
- *Richtlijn hernieuwbare energie* (2009): Legt Belgische hernieuwbare energie-doelstelling voor 2020 (13%) vast. Deze richtlijn bevat tevens de verplichting tot opmaak van het actieplan hernieuwbare energie, een minimumniveau hernieuwbare energie in nieuwe gebouwen en een certificatieregeling voor installateurs van kleinschalige hernieuwbare energiesystemen.
- *Richtlijn energie-efficiëntie* (2012). Deze richtlijn legt onder andere de verplichting op voor de opmaak van een Vlaams actieplan energie-efficiëntie (volgend actieplan op te maken tegen 30 april 2017), een Vlaamse warmtekaart, een uitgebreide beoordeling van het potentieel voor hoogrenderende warmtekrachtkoppeling en een beleidskader voor warmtenetten. In het kader van de implementatie van deze richtlijn moeten tevens energiebesparingsdoelstellingen worden vastgelegd en opgevolgd. Voor grote ondernemingen moet een verplichte energieaudit worden ingevoerd.

Op 22 januari 2014 lanceerde de Europese Commissie haar voorstel voor het Europese beleidskader 2030 voor klimaat en energie (zie hoofdstuk III, 3.1.1).

3.2. Federale overheid

De federale overheid heeft omwille van haar bevoegdheden inzake o.m. de centrale elektriciteitsproductie, de nucleaire cyclus en de transmissienetten, een centrale rol te vervullen op het vlak van het garanderen van de bevoorradingszekerheid voor elektriciteit. De federale overheid is ook bevoegd voor de grootschalige gasinfrastructuur en de aardgastransportnetten, en het opmaken van de studies voor de perspectieven van de energiebevoorrading.

Daarnaast is de federale overheid bevoegd voor normalisatie en productnormering. Zij legt de regels vast voor het uniform op de markt brengen van verschillende materialen en producten, onder meer over de uitvoering van de kaderrichtlijnen

over energie-etikettering en ecodesign wat betreft de energieverbruikende toestellen (huishoudtoestellen, verlichting, klimaatregeling, elektromotoren, pompen, enzovoort) en andere energiegerelateerde producten (dubbel glas, thermische isolatie, enzovoort). Ook de verplichte menging van biobrandstoffen in gewone voertuigbrandstoffen valt onder die bevoegdheid.

De bijzondere wet tot financiering van de nieuwe bevoegdheden in het kader van de zesde staatshervorming van 24 juli 2013 bevat een klimaatresponsabiliseringsmechanisme voor de sector van de gebouwen. Voor elk gewest wordt een meerjarig referentietraject voor de reductie van de uitstoot van broeikasgassen in de gebouwen uit de residentiële en tertiaire sectoren vastgelegd. Indien een gewest haar toegewezen doelstelling overschrijdt, krijgt het een financiële bonus. Indien een gewest haar doelstelling niet haalt, wordt haar een financiële malus ten laste gelegd.

3.3. Burgers

Uit een peiling bij 1.004 Vlaamse huishoudens die halfweg 2013 werd uitgevoerd door TNS Dimarso in opdracht van het VEA, blijkt dat 80% van de bevraagde woningen beschikt over dak- of zoldervloerisolatie, 31% over vloerisolatie en 45% over muurisolatie. 13% van de woningen heeft nog enkel glas. Slechts 1 op 2 woningen voldoet reeds aan de 3 basiseisen van het Energierenovatieprogramma 2020.

De bereidheid om te investeren in individuele energiebesparende maatregelen was de voorbije jaren sterk toegenomen (zie Tabel 2), al lijken de meest recente cijfers een kentering aan te geven (zie Tabel 3). De investeringen in dakisolatie en beglazing bijvoorbeeld vertonen een dalende trend. Is het verzadigingspunt bereikt, werden de 'eenvoudig' aan te pakken woningen energetisch gerenoveerd en resten nu nog de minder eenvoudige opdrachten of de woningen van minder goeде burgers evenals de verhuurde woningen? De historisch lage rente op spaarrekeningen zou het voor burgers interessant moeten maken om te investeren in energiebesparende investeringen en hernieuwbare energie (PV, zonneboiler). De burger hierop wijzen, ervoor zorgen dat de drempels voor uitvoering van de werken zoveel mogelijk worden weggenomen, dat burgers en renovatiebedrijven elkaar vinden, evenals het opleggen van nieuwe minimale kwaliteitsnormen en het aankondigen van een trapsgewijze afbouw van de financiële ondersteuning (bijvoorbeeld REG-premies) in de toekomst, kan bijdragen om de 'sense of urgency' terug aan te wakkeren.

Uit de uitgevoerde enquêtes blijkt dat de Vlaming wel energiebewust is, maar dat er een grote kloof blijft met het daadwerkelijke gedrag. Mensen hebben een sterke drang zich aan te passen aan anderen. Het beleid moet dat gedragsgeveen meer gaan gebruiken.

3.4. Bedrijven

Door de economische crisis is nog meer de nadruk komen te liggen op de terugverdiëntijd van investeringen in energie-efficiëntie. Dit effect wordt nog versterkt door onzekere of volatiele energieprijzen.

Voor de competitiviteit van energie-intensieve bedrijven is de energiekost van cruciaal belang. In het Vlaamse energiebeleid is daarom steeds sterk de focus gelegd

op het verbeteren van de energie-efficiëntie van grote energie-intensieve bedrijven. Met het huidige benchmarking- en auditconvenant wordt meer dan 80% van het industrieel energieverbruik gevat.

Het sensibiliserings- en stimuleringsbeleid naar de doelgroep KMO's heeft nog niet het verhoopte resultaat opgeleverd. Binnen de gemiddelde KMO is de bedrijfsleiding niet steeds met energie bezig en is men ook minder bereid geld en tijd te investeren in de verbetering van de energie-efficiëntie, zelfs niet indien deze investeringen een korte terugverdientijd hebben. Samen met de energieverbruiken van handel en hotels/restaurants komt men reeds aan 81,5 PJ. Energiebesparingen binnen deze doelgroep kunnen bijgevolg een bijdrage leveren aan de realisatie van de Vlaamse energie-efficiëntie- en klimaatdoelstellingen.

3.5. Bouwsector

De bouwsector is voor Vlaanderen bijzonder belangrijk, omdat hij instaat voor een significant gedeelte van de in Vlaanderen gecreëerde toegevoegde waarde en verweven is met een groot aantal andere sectoren. Daarenboven is het een sector die in grote mate lokaal is verankerd.

Het aantal afgeleverde stedenbouwkundige vergunningen voor nieuwbouwwoningen zit al enkele jaren in een dalende lijn. Een nieuwbouwwoning wordt steeds moeilijker financieerbaar voor heel wat kandidaat-bouwers onder andere omwille van de strengere energieprestatie-eisen. Deze financieerbaarheid is eveneens onder druk komen te staan door de hogere eigen inbreng die banken van kandidaat-bouwheren verlangen en de sterk gestegen bouwgrondprijzen (+88% voor gemiddeld perceel in 2013 t.o.v. 2003)¹², De financieringsinstellingen houden nog maar in beperkte mate rekening met de energie-efficiëntiewinsten na ingebruikname van de nieuwbouw.

In tegenstelling tot de nieuwbouwmakrt is de renovatiemarkt gegroeid. Er wordt steeds meer geopteerd voor de aankoop (en renovatie) van een bestaande woning. Het verlaagde BTW-tarief van 6% en de lagere initiële aankoopprijs zijn hiervoor de belangrijkste stimuli. Om een renovatie te kunnen financieren, worden investeringen stapsgewijs uitgevoerd naarmate het beschikbare budget. Omwille van de beperkte financieringsmiddelen wordt een bestaande woning vaak niet voldoende energetisch gerenoveerd waardoor een groot energiebesparingspotentieel onbenut blijft.

3.6. Energiesector

De door de Europese Unie geplande transitie naar een energiesysteem met lage koolstofemissies vraagt grote investeringen in productie, opslag en netinfrastructuur. Deze transitie zal ook heel wat onderzoek, innovatie en demonstratieprojecten vergen. De huidige distributienetten voor elektriciteit en aardgas zijn niet aangepast aan de uitdagingen van de nabije toekomst. Zo ontwikkelt het elektriciteitsnet zich steeds meer van een eenrichtings- naar een tweerichtingsbaan. Omdat Nederland de uitvoer van laagcalorisch aardgas wil afbouwen, zal een gedeelte van het Vlaamse aardgasnet moeten worden omgebouwd voor het gebruik van hoogcalorisch gas. De kosten van die ombouw zijn aanzienlijk.

---

¹² Bron: NIS (verkoopsstatistieken). Bouwheren gaven in 2013 gemiddeld 72.196 euro meer uit aan een bouwgrond dan in 2003.

Om uiteenlopende redenen zijn de voorbije maanden verschillende centrales stilgelegd. We zagen de laatste jaren ook weinig animo bij de energiebedrijven om te investeren in Vlaanderen. Een faciliterend, evenwichtig en voorspelbaar beleidskader kan dit tij doen keren. Daarnaast moet er dringend voortgang worden geboekt in de geplande versterking van de elektriciteitsinterconnecties en -versterkingen (Brabo, Allegro, Stevin, Nemo) om onze energievoorzieningszekerheid, ook tijdens strenge winters, te kunnen garanderen.

De intermittente decentrale productie is de voorbije jaren sterk toegenomen.

De nettarieven bestaan voor een groeiend deel uit niet-netkosten. Door de bevrizing van de nettarieven hebben de netbeheerders de voorbije jaren niet alle gemaakte kosten volledig kunnen doorrekenen. Bovendien moeten we de vaste kosten van het distributienet steeds over een minder aantal kilowattuur verrekenen. Dit wordt veroorzaakt door onder meer de economische crisis, de stijgende energie-efficiëntie en de toenemende decentrale productie.

3.7. Lokale besturen

Meer en meer lokale besturen hebben ambitie op het vlak van transitie naar klimaatneutraliteit en ondertekenen het Burgemeestersconvenant¹³.

Ons energiesysteem van de toekomst zal vooral op decentrale energieproductie worden gebaseerd. De energietransitie zal mee vanuit het lokaal niveau worden ingezet (duurzaam en dichtbij). Er zijn ter zake al verschillende interessante initiatieven in uitwerking (onder andere Energielandschap Oost-Vlaanderen).

Een vermindering van de eindenergievraag en flexibele vraagverschuiving in tijd, is noodzakelijk om de betaalbaarheid en betrouwbaarheid van ons energiesysteem te kunnen verzekeren. Deze doelstelling kan worden gerealiseerd via het opleggen van normen en via het versterken van de sensibilisering en informatieverstrekking. Sensibiliserings- en informatie-acties hebben de grootste impact indien ze laagdrempelig en op maat van de doelgroep worden uitgewerkt. Wat het gezinsverbruik betreft, zijn de lokale besturen hierbij een belangrijke partner.

3.8. Middenveld

Het maatschappelijk middenveld vervult een brugfunctie tussen de individuele burgers en de overheid. Vandaar het belang om hen te betrekken in de huidige energietransitie. Zij zijn ook een belangrijke actor in het overdragen van informatie. Een goede verstandhouding en uitwisseling tussen de overheid en het middenveld is daarom van belang.

3.9. Financiële en verzekeringssector

Energierenovaties in combinatie met nieuwbouw om ons gebouwenpark aan te passen aan de huidige en toekomstige normen, vragen een adequaat financieel ondersteuningsbeleid. Gezien de omvang en het maatschappelijk belang van deze financiering is er nood aan financiële stimuli uit zowel de publieke als private sec-

---

¹³ Algemene Europese beweging waarin lokale en regionale overheden deelnemen door vrijwillig toe te zeggen de energie-efficiëntie en het gebruik van duurzame energiebronnen op hun grondgebied te verhogen om zo de 20% CO₂-reductiedoelstelling van de Europese Unie tegen 2020 te behalen en te overtreffen.

tor. Er zal ook ingezet worden op innovatieve financiële ondersteuningsmechanismen zoals derde partijfinanciering en burgercoöperaties. Belangrijk hierbij is de ondersteuningsperiode zo kort mogelijk en de financiering af te stemmen op de realiteit om alzo oversubsidiëring te voorkomen.

III. STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN VAN HET ENERGIEBELEID

1. Missie en kernopdracht van het energiebeleid

"Voeren van een duurzaam energiebeleid waarbij de economische, sociale en ecologische belangen van energie optimaal samensporen."

2. Visie voor het energiebeleid

De uitdagingen voor het Vlaamse energiebeleid in de komende legislatuur zijn groot en urgent. De Vlaamse Regering moet tussen 2014 en 2019 aanpassingen aan het hele energiesysteem doorvoeren, bij het energie-aanbod, de energievraag, de infrastructuur, de markten, het regelgevend kader, de steunmechanismen, enzovoort. Die aanpassingen moeten op sociaal-economisch verantwoorde wijze het energiesysteem betrouwbaar houden én op termijn koolstofarmer maken.

3. Strategische doelstellingen van het energiebeleid voor de middel- en lange termijn

3.1. Langetermijndoelstellingen en -transities (2030-2050)

3.1.1. Transitie ondersteunen naar een nieuw toekomstgericht energiesysteem

Het regeerakkoord stelt:

"We zullen de transitie naar een nieuw energiesysteem grondig voorbereiden. Dit vereist een langetermijnvisie voor ons energiesysteem, waarbij economische, sociale en ecologische belangen optimaal met elkaar sporen. Dit kan uitmonden in een Energiepact tussen de verschillende overheden en tal van stakeholders. Voor het Vlaamse Gewest zullen de resultaten van deze oefening van groot belang zijn voor de beleidsdoelstellingen inzake energie-efficiëntie, de hernieuwbare energieproductie, de versterking van de interconnecties, innovatieve oplossingen voor energieopslag, de energienorm, ... Een breed gedragen lange termijnvisie zal de noodzakelijke politieke en maatschappelijke stabiliteit garanderen voor essentiële investeringen in energie-efficiëntie, energieproductie, transformatie, opslag en transport, ... die een economische groei en bijkomende binnenlandse tewerkstelling opleveren indien we tegelijk de energiefactuur van de industrie bewaken."

In januari 2014 publiceerde de Europese Commissie een voorstel voor een nieuw beleidskader voor het Europees klimaat- en energiebeleid met als doelstellingen voor 2030:

- De reductie van de broeikasgasemissies met 40% (ten opzichte van 1990), te verdelen tussen de sectoren die onder het Europese systeem voor emissiehandel vallen (ETS) en de andere (non-ETS)
- Een minimumaandeel van hernieuwbare energie van minstens 27%.

De energietransitie kan maar slagen indien ook maximaal wordt ingezet op energiebesparing en als we tegelijkertijd de factuur van de industrie bewaken. De Europese Commissie heeft op 23 juli 2014 de Mededeling over energie-efficiëntie goedgekeurd en gepubliceerd. De Commissie stelt voor 2030 een energie-efficiëntiedoelstelling van 30% voor (net zoals voor de 20%-doelstelling voor 2020 vergeleken met een 'business as usual' scenario startend in 2007). Energie-efficiëntie

kan nu als volwaardig onderdeel van het 2030 klimaat-energiekader aan bod komen in de beslissingen die de Europese Raad hierover in oktober jongsleden genomen heeft.

Voor de 2020-doelstellingen is er tot op heden nog geen politiek akkoord over de verdeling van de inspanningen tussen de gewesten en het federale niveau en tussen de gewesten onderling. Voor 2030 zal de Vlaamse Regering de beleidsdoelstellingen kunnen vastleggen nadat op het Europese niveau een finale beslissing genomen werd over het Europese beleidskader.

De implementatie van het nieuwe Europees beleidskader voor klimaat en energie voor 2030 vereist:

- Het bepalen en vastleggen van een realistische doelstelling rekening houdend met het Vlaamse economisch haalbaar potentieel voor hernieuwbare energie in Vlaanderen, als bijdrage én verbintenis aan de Europese doelstelling inzake hernieuwbare energie, in de Belgische context. Hiertoe dient een bottom-up potentieelstudie opgestart te worden. Vervolgens zijn scenario-analyses nodig gebaseerd op transparante correcte en volledige inputdata (kosten productiecapaciteit, netontwikkeling, back-up, balancing, leercurves, ...).
- Het opmaken van een Vlaams energieplan als onderdeel van het energie- en klimaatbeleid in Vlaanderen, dat op zijn beurt onderdeel vormt van het 'nationale plan voor een concurrerende, betrouwbare en duurzame energievoorziening', voor zover voorzien in een Europees 2030 Klimaat- en Energiepakket.
- Het opvolgen en actualiseren van het energieplan voor Vlaanderen op basis van indicatoren.

De energietransitie moet ook rekening houden met de bevoorradingszekerheid, de economische gevolgen en de sociaal-economische randvoorwaarden. Zo impliceert de opvolging van de fysieke leveringszekerheid onder meer een actieve opvolging van de energiemix, energieproductie, netinfrastructuur, vraagzijdebeheer en de opslag. De economische leveringszekerheid heeft betrekking op de betaalbaarheid van het energiebeleid voor (kwetsbare) huishoudens en bedrijven en op de impact op de competitiviteit van internationaal concurrerende bedrijven en op de energiearmoede.

Gezien de impact van deze energietransitie en de investeringen die dit vergt in energieproductiecapaciteit en -infrastructuur, heeft iedereen baat bij een middellange- en lange termijnvisie die wordt gedragen door de verschillende bevoegde overheden en de belangrijke stakeholders. Een dergelijke energievisie kan resulteren in een breed gedragen 'Energiepact'. Ik zal met de betrokken stakeholders overleggen met als doel te komen tot een dergelijk 'Energiepact'.

3.1.2. *Voor de grote complexe maatschappelijke uitdagingen wordt gemikt op systeemveranderingen door een intensieve samenwerking tussen overheid, bedrijven, de onderzoekswereld en het maatschappelijk middenveld. De Vlaamse Regering zal hiervoor een transversale beleidsnota opstellen waarbij de routemap voor de realisatie van de transitie naar 2040 wordt uitgetekend. Afstemming tussen de transitieprojecten met betrekking tot energie, innovatie, industrieel ondernemen, duurzaam materialenbeheer en duurzaam wonen en bouwen worden binnen dit kader gezocht en geïmplementeerd. Een grondige verbetering van de energieprestatie van het bestaand gebouwenpark realiseren*

Het regeerakkoord stelt:

"Vlaanderen maakt van energie-efficiëntie een topprioriteit door onder andere gebouwen en bedrijven energie-efficiënter te maken. We concretiseren de langetermijnvisie voor de grondige renovatie van het bestaande gebouwenpatrimonium."

In uitvoering van de Europese richtlijn energie-efficiëntie heeft de Vlaamse Regering op 28 maart 2014 akte genomen van een eerste aanzet voor een langetermijnvisie voor de grondige renovatie van het bestaande gebouwenpark en aan de Europese Commissie bezorgd. De basisstrategie is het Energierenovatieprogramma 2020. Zoals beschreven onder hoofdstuk III, 0 zijn er in de legislatuur 2014-2019 nieuwe stimulansen nodig om de doelstellingen voor 2020 effectief te realiseren. Deze aanzet voor een langetermijnvisie moet verder uitgediept worden en bovendien uitgebreid met een visie naar 2030 en 2050 toe.

De uitdagingen voor bestaande bouw zijn evenwel nog groter dan voor nieuwbouw. De overheid kan deze transformatie faciliteren en ondersteunen, maar ook andere belanghebbenden, zoals de bouwsector, zullen hier mee hun schouders moeten onderzetten. We gaan dan ook voor het afsluiten van een Renovatiepact (zie hoofdstuk III, 0).

De Vlaamse overheid zal deze legislatuur het goede voorbeeld geven door zoveel als mogelijk het energieverbruik in haar eigen gebouwenpatrimonium te verminderen.

3.2. Strategische doelstellingen middellange termijn (2020)

3.2.1. Het eindenergieverbruik efficiënter maken

De belangrijkste voorwaarde voor het realiseren van de transitie naar een nieuw toekomstgericht energiesysteem gebaseerd op meer hernieuwbare energiebronnen is het drastisch inzetten op energie-efficiëntie, door zwaar in te zetten op het energiezuinig maken van onze gebouwen maar eveneens door de energie-efficiëntie van het transport en de bedrijven te verhogen.

Wat gebouwen betreft, moet – nadat de definitie voor het bijna-energieneutrale (BEN) niveau voor bestaande bouw werd vastgelegd – een voorlopertraject BEN bestaande bouw worden uitgetekend en moeten beide trajecten (nieuwbouw en bestaand) worden geïmplementeerd.

Wat het stimuleren van de energie-efficiëntie van onze bedrijven betreft, implementeren we de energiebeleidsovereenkomsten met de energie-intensieve industrie, waarbij gestreefd wordt naar een jaarlijkse energie-efficiëntieverbetering van 1%.

Beleidseffecten en indicatoren:

- Jaarlijkse rapportering van de energiebeleidsovereenkomst
- Daling van het finaal energetisch energieverbruik (temperatuurgecorrigeerd) in de residentiële sector, de tertiaire sector en transport.

3.2.2. De energieopwekking uit hernieuwbare energiebronnen bevorderen

Hernieuwbare energie kan een belangrijke rol te vervullen in het nieuwe toekomstige energiesysteem. Hernieuwbare energie helpt net als energie-efficiëntie om de klimaatdoelstellingen te realiseren. Een nog te bepalen Vlaamse doelstelling van hernieuwbare energie tegen 2020 is een tussentijdse mijlpaal die mee richting geeft aan de langetermijndoelstelling.

Beleidseffecten en indicatoren:

- Toename van het aandeel hernieuwbare energie in het finaal energiegebruik (indicator Pact 2020);
- Toename van het aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en WKK in het bruto elektriciteitsverbruik (indicator Pact 2020).

3.2.3. De energiebehoefte bij huishoudens

Het beschikken over energie is een belangrijke randvoorwaarde om menswaardig te leven. Armoede mag geen aanleiding geven tot mensenwaardige levensomstandigheden door een gebrek aan warm water, verwarming en elektriciteit. Als aanvulling op een noodzakelijk algemeen Vlaams armoedebestrijdingsbeleid, beschermen de sociale openbaredienstverplichtingen de gezinnen tegen ontsporende energieschulden en afsluiting van de energielevering. Belangrijker dan deze eerder curatieve aanpak is structurele preventieve actie, met name het realiseren van energiebesparing in de woningen van kwetsbare gezinnen. Voortbouwend op eerdere ervaringen, voorzien we in sociale energie-efficiëntieprogramma's die op een betekenisvolle schaal kwetsbare gezinnen begeleiden en ondersteunen bij de energetische renovatie van hun woning. Zo daalt de kans op energiearmoede en wordt een grotendeels onbenut potentieel aan energiebesparing geactiveerd.

Beleidseffecten en indicatoren:

- Toename van aantal woningen, bewoond door kwetsbare gezinnen, waarin energiebesparende investeringen worden uitgevoerd.
- Afname van het aantal afsluitingen van toegangspunten na advies LAC.

3.2.4. Verzekeren van een goede dienstverlening van de gezinnen en bedrijven op de elektriciteits- en gasmarkt

De Vlaamse overheid wil een goed werkende elektriciteits- en gasmarkt met een goede dienstverlening en concurrentiële prijzen. Concurrentiële prijzen zijn enkel mogelijk mits correct netbeheer, een niet-discriminatoire toegang tot het net en een gelijk speelveld tussen leveranciers.

Een goede dienstverlening van de leveranciers aan hun klanten vereist een goed marktmodel: duidelijke en efficiënte regels en afspraken met betrekking tot de rollen en verantwoordelijkheden in de markt en de organisatie van de markt in de praktijk. Afnemers moeten tijdig correcte facturen krijgen, de informatieverlening en klachtenbehandeling dient van een hoog niveau te zijn, de wisselprocessen (leverancierswissels, verhuizingen, enzovoort.) moeten vlot en correct verlopen en de klanten moeten op de hoogte zijn van de werking en de opportuniteiten van de energiemarkt.

Beleidseffecten en indicatoren:

- Positieve evolutie van de Herfindahl-Hirschman Index voor de elektriciteits- en aardgasmarkt op basis van marktaandeelen in termen van toegangspunten.
- Positieve evolutie van de Herfindahl-Hirschman Index voor productie

3.2.5. *Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven*

Uit internationale vergelijkingen blijkt dat de betrouwbaarheid van de elektriciteits- en gasvoorziening in het Vlaams Gewest zeer hoog is. Het aantal en de duur van de stroom- en gasonderbrekingen is zeer beperkt. Dit moet zo blijven.

Beleidseffecten en indicatoren:

- Stabilisatie of daling van het aantal en de duur van de stroom- en gasonderbrekingen op het distributienet;
- Opvolging van de nettarieven.

4. Operationele doelstellingen 2014-2019

4.1. ***Versterken beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van bestaande gebouwen***

4.1.1. *De doelstellingen van het Energierenovatieprogramma 2020 realiseren en de ambitie voor de langere termijn (2030/2050) uitwerken*

Het regeerakkoord stelt:

"Vlaanderen maakt van energie-efficiënte een topprioriteit door onder andere gebouwen en bedrijven energie-efficiënter te maken. We concretiseren de langetermijnvisie voor de grondige renovatie van het bestaande gebouwenpatrimonium. We evalueren het Energierenovatieprogramma 2020 uit 2007, verhogen de ambitie waar mogelijk en stellen het bij tot 2030, na overleg met de stakeholders. We voeren de ambitie in energie-efficiëntie op door verder in te zetten op hoogrendementsglas, muurisolatie en hoogrendementsverwarming en maken onder meer hiervoor nieuwe minimale kwaliteitsnormen op. Er worden extra stimuli ingebouwd voor gecombineerde maatregelen en totaalrenovaties. De individuele premies voor dakisolatie en hoogrendementsglas worden getrapt verlaagd. Premies worden op maat gemaakt van de verschillende doelgroepen. De distributienetbeheerders zijn het unieke loket voor alle energieprijzen. We geven uitvoering aan het actieplan bijna-energieneutrale gebouwen. We verhogen de kwaliteit van het energieprestatiecertificaat (EPC) en maken hiervan een slagkrachtig adviserend en begeleidend beleidsinstrument."

Zoals beschreven in hoofdstuk II, 3.3 toonde onderzoek in 2013 aan dat de kloof met de doelstellingen in het Energierenovatieprogramma 2020 (ERP2020), ondanks de geboekte vooruitgang, nog bijzonder groot was. Slechts 1 op de 2 woningen voldeed reeds aan de 3 basiseisen. Tijdens deze legislatuur zal het VEA opnieuw een onderzoek uitvoeren om de kloof met de doelstellingen te bepalen.

Zonder bijsturing zullen de doelstellingen evenwel niet gehaald worden. De netbeheerdercijfers over het eerste semester van 2014 (zie Tabel 3) tonen aan dat de premies voor de hoofddoelstellingen uit het ERP2020 een dalende trend vertonen. Premies moeten de eigenaar aanzetten om de energiebesparende investering uit te voeren of minstens de beslissing hieromtrent te versnellen. Een premie jarenlang behouden, beperkt echter de impact. De eigenaar heeft dan geen incentive om zijn beslissing te versnellen. Een aangekondigd afbouwscenario voor de premie zal op regelmatige tijdstippen de eigenaar motiveren om een beslissing terzake in overweging te nemen en aldus een duidelijke impuls geven aan energiebesparende investeringen.

Voor wat de premies dakisolatie en beglazing betreft, zal een afbouwscenario uitgewerkt worden. Ook voor andere maatregelen zal de wenselijkheid van een dergelijk afbouwscenario worden onderzocht. Voor eventuele nieuwe ondersteuningsmaatregelen wordt onmiddellijk voorzien in een eindtermijn. Inzake hoogrendementsverwarming zijn er recent een aantal strenge minimale kwaliteitseisen goedgekeurd (VLAREM) inzake het te behalen verbrandingsrendement voor aardgasketels vanaf 2018. Sinds 2013 zijn er ook al gelijkaardige minimale eisen van kracht voor stookolieketels. De focus moet hier vooral gelegd worden op sensibilisatie inzake onderhoud en vervanging van cv-ketels en de handhaving van de minimale kwaliteitseisen.

In overleg met de bouwsector moet in eerste instantie de definitie van een bijna energieneutrale (BEN) bestaande woning worden vastgelegd.

Gelet op het feit dat de renovatiegraad van Vlaamse woningen laag is, is het van belang om in renovatie-advies aan bestaande en nieuwe eigenaars nu al aan te geven in welke richting de energieprestatie van het bestaande gebouwenpark moet evolueren zodat suboptimale renovatiewerken zoveel mogelijk kunnen worden vermeden. Het renovatieadvies op weg naar het BEN-energieprestatieniveau kan eventueel worden gekoppeld aan het EPC (zie ook 4.1.2). De financiële ondersteuningsmaatregelen voor grondige energetische renovaties kunnen, rekening houdend met de vastgelegde BEN-definitie, vervolgens worden uitgewerkt. Om ervoor te zorgen dat het BEN-advies een veelgebruikt instrument wordt, zullen bij de uitwerking ervan de wensen en noden van de woningeigenaars centraal staan.

Een energetische renovatie moet ook kwaliteitsvol gebeuren. In overleg met mijn collega bevoegd voor het woonbeleid, wordt het invoeren van bijkomende minimale kwaliteitsnormen op het vlak van energie onderzocht en voorzie ik een adequaat flankerend beleid. Daarnaast wordt met de federale overheid samengewerkt om technische specificaties voor uit te voeren maatregelen op te stellen (de zogenaamde STS-en), die vervolgens gekoppeld kunnen worden aan financiële ondersteuningsmaatregelen of verplichtingen in het kader van de regelgeving.

Het louter voorzien van doelstellingen, ondersteuning en kwaliteitsnormen door de overheid zal echter onvoldoende zijn om de noodzakelijke omwenteling te realiseren. Een actief partnerschap tussen de overheid en stakeholders in deze sector is een belangrijke randvoorwaarde om hierin wel te slagen. Er zal dan ook getracht

worden om een Renovatiepact af te sluiten tussen de overheid en stakeholders in deze sector, met hierin duidelijke doelstellingen, engagementen en een uitgewerkte marketingstrategie.

4.1.2. *De EPC-regelgeving vervolmaken*

Het regeerakkoord stelt:

"We concretiseren de langetermijnvisie voor de grondige renovatie van het bestaande gebouwenpatrimonium. We verhogen de kwaliteit van het energieprestatiecertificaat (EPC) en maken hiervan een slagkrachtig adviserend en begeleidend beleidsinstrument."

Op 6 juni 2014 werd het ontwerp van tweede evaluatierapport aangaande de energieprestatiecertificatenregelgeving gepubliceerd voor feedback van de stakeholders. Deze evaluatienota bevat een aantal voorstellen om het regelgevend kader en de implementatie van het energieprestatiecertificatensysteem te verbeteren. Uit de evaluatie blijkt dat het EPC bij de verkoop en de verhuur van bestaande woongebouwen nog maar weinig effect heeft op de verkoop- of verhuurtransacties.

Om een belangrijke meerwaarde te geven aan het EPC zal worden overwogen om dit instrument te koppelen aan het BEN renovatieadvies.

Om het EPC uit te bouwen tot een volwaardig beleidsinstrument moeten verschillende schakels van de volledige keten van opmaak van het EPC tot en met handhaving worden verbeterd.

Voor bestaande residentiële gebouwen zullen naar aanleiding van de tweede EPC-evaluatie volgende acties worden uitgewerkt:

- vervolmaken van het toepassingsgebied;
- verfijnen van de rekenmethodiek en het inspectieprotocol, zodat energetische renovaties optimaal kunnen gevaloriseerd worden;
- verfijnen van de EPC-software;
- bijsturen erkenningsregeling energiedeskundigen;
- afstemmen van het EPC-advies en BEN-advies; en
- verbeteren van de communicatie over het EPC en dit zowel naar de energiedeskundigen, naar de opleidingsinstellingen als naar de burger.

Voor de publieke gebouwen moet gezocht worden naar een optimale afstemming met het EPC voor niet-residentiële gebouwen. (zie hoofdstuk III, 4.1.4).

4.1.3. *De kwaliteit van het EPC voor residentiële gebouwen verbeteren*

Het regeerakkoord stelt:

"We verhogen de kwaliteit van het energieprestatiecertificaat (EPC) en maken hiervan een slagkrachtig adviserend en begeleidend beleidsinstrument."

De controle op de waarheidsgetrouwe rapportering door de energiedeskundige is een van de belangrijke schakels voor kwaliteitsverbetering en -beheersing. De Europese regelgeving legt op dat kwaliteitscontroles moeten worden uitgevoerd op een statistisch significant percentage van de EPC's van nieuwe en bestaande gebouwen.

Om een beter globaal beeld te krijgen van de kwaliteit van het EPC en om de leercurve voor de energiedeskundigen te vergroten moet, naast een toename van de controle op het EPC, de kennis van alle actoren betrokken bij de opmaak van het EPC worden verbeterd.

Conform de Europese richtlijn energieprestaties van gebouwen zetten we in op de volgende pijlers om de kwaliteit te verbeteren:

1. aanvullen van inspectieprotocol met voorbeelden ter ondersteuning van de theorie;
2. organisatie van een kwaliteitsborgingsysteem met inbegrip van een traject van permanente vorming en begeleiding;
3. uitvoeren van een kwaliteitscontrolesysteem; en
4. indien bovenstaande niet volstaat, organisatie van handhaving.

Een kwaliteitsverbetering moet gerealiseerd worden door de organisatie van dit stappenplan, waarbij de prioriteit wordt gegeven aan permanente vorming en begeleiding van energiedeskundigen. De begeleiding is erop gericht om bepaalde kennislacunes te detecteren en bij te sturen. Dit systeem is erop gericht om een snelle stijging van het kennisniveau van de deskundigen te bekomen.

4.1.4. Het EPC voor niet-residentiële gebouwen implementeren

Het regeerakkoord stelt:

"We verhogen de kwaliteit van het energieprestatiecertificaat (EPC) en maken hiervan een slagkrachtig adviserend en begeleidend beleidsinstrument."

De implementatie van het EPC voor niet-residentiële gebouwen wordt sinds 2008 in samenwerking met de twee andere gewesten voorbereid. Hiervoor werd een gezamenlijke opdracht toegekend. Tevens werden wetenschappelijke deskundigen en deskundigen uit de praktijk aangesteld om de nodige kennis over het niet-residentiële gebouwenbestand aan te reiken.

Sinds de zomer van 2014 is de conceptrekenmethodiek beschikbaar. Het bijhorende inspectieprotocol voor de verzameling van alle invoergegevens wordt tegen het einde van het jaar afgewerkt, zodat dit samen met de rekenmethodiek in het voorjaar van 2015 kan getest worden op een aantal gebouwen. Afhankelijk van de resultaten van de testen, zullen de rekenmethodiek en het inspectieprotocol bijgestuurd worden. Zodra de rekenmethodiek en het inspectieprotocol definitief zijn, wordt gestart met de softwareontwikkeling. Na het geven van de train-de-trainer opleidingen, kunnen de opleidingen tot energiedeskundigen type D starten. Zodra er voldoende energiedeskundigen type D zijn, kan dan overgegaan worden tot de invoering van de verplichting om over een EPC te beschikken bij verkoop en verhuur van niet-residentiële gebouwen.

4.2. Beleidsinstrumenten voor de verbetering van de energieprestatie van nieuwbouw versterken

4.2.1. De betaalbaarheid van de BEN-nieuwbouw opvolgen

Het regeerakkoord stelt:

"We geven uitvoering aan het actieplan bijna-energieneutrale gebouwen. We evalueren in overleg met de stakeholders tweejaarlijks of de EPB-eisen nog in overeenstemming zijn met de kostenoptimale niveaus. Om de

hernieuwbare energiedoelstelling verder in te vullen verhogen we het minimaal aandeel hernieuwbare energie bij nieuwbouw, grondige renovatie van woningen en niet-residentiële gebouwen rekening houdend met een kostenoptimaal niveau.”[...] “Innovatie en ondernemerschap zijn bij uitstek de hefboomen voor duurzame oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen op het vlak van onder meer leefmilieu, energie, zorg en inclusie.”

De Europese richtlijn betreffende de energieprestaties van gebouwen legt vast dat vanaf 2021 elk nieuw gebouw bijna-energie neutraal moet zijn. De Vlaamse Regering legde in 2013 de Vlaamse BEN-definitie voor nieuwe woongebouwen, kantoren en scholen en het aanscherpingspad van de EPB-eisen tot het BEN-niveau in 2021 vast.

In het licht van de energie-efficiëntie doelstellingen van de Vlaamse Regering, worden de voorlopers voor BEN gebouwen gestimuleerd. Het onderzoek van de kosten optimale energieprestatieniveaus wordt elke twee jaar geactualiseerd in een breed perspectief dat onder andere rekening houdt met de impact op de woonmarkt. De reeds gekende BEN-niveaus en het aanscherpingspad worden dan afgetoetst aan het voortschrijdend kostenoptimum. Zowel het kosten optimale minimum aandeel hernieuwbare energie als maatschappelijke baten worden onderzocht.

De kosten optimale energieprestatieniveaus en het kosten optimale minimum aandeel hernieuwbare energie moeten nog voor alle niet-residentiële gebouwen, andere dan kantoren en scholen, worden bepaald.

Naast het werkende kader voor innovatieve producten, moet het ook mogelijk worden om innovatieve concepten op maat van specifieke gebouwen te valoriseren. Gelet op de noodzakelijke evolutie naar steeds energiezuinigere nieuwbouw, is het versneld verder verfijnen van de EPB-berekeningsmethodiek en het handhavingskader een absolute vereiste om de regelgeving geen rem te laten zijn op innovatie in de bouwsector.

4.2.2. De EPB-regelgeving vervolmaken

Het regeerakkoord stelt:

“We geven uitvoering aan het actieplan bijna-energie neutrale gebouwen. We evalueren in overleg met de stakeholders tweemaal per jaar of de EPB-eisen nog in overeenstemming zijn met de kostenoptimale niveaus. Innovatie en ondernemerschap zijn bij uitstek de hefboomen voor duurzame oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen op het vlak van o.m. leefmilieu, energie, zorg en inclusie.”

De drie gewesten werken samen aan de EPB-berekeningsmethode via het EPB-platform. Om de ontwikkeling van de berekeningsmethode te versnellen, werd in opdracht van de drie gewesten de technische en wetenschappelijke ondersteuning van het EPB-platform sinds april 2014 sterk uitgebreid. Deze ondersteuning zal worden voortgezet.

Het VEA heeft de opdracht gekregen om in 2015 de vierde evaluatie van de EPB-regelgeving op te leveren. Naast de EPB-eisen en de berekeningsmethode, moeten de procedures en de administratieve lasten worden geëvalueerd. De evaluatie van de EPB-eisen zal enerzijds focussen op het onderzoek van het kostenoptimum (zie hoofdstuk III, 4.2.1) en anderzijds op een aanpassing van het eisenpakket. De

Vlaamse Regering gelastte het VEA om, in nauw overleg met de sector, een nieuwe parameter voor de gebouwschil met eisenniveau en aanscherpingspad, voor te stellen. Op vlak van de berekeningsmethode zullen de eerste aanpassingsvoorstellen ontwikkeld door het EPB-consortium worden opgenomen en dit in nauw overleg met aannemers en architecten en na aftoetsing van de realiteit. Op het vlak van de evaluatie van de procedures en administratieve lasten in het kader van de EPB-processen zal de focus liggen op vereenvoudiging.

4.3. Het stimuleren van energie-efficiëntie in ondernemingen

4.3.1. Energiebeleidsovereenkomsten energie-intensieve industrie implementeren

Het regeerakkoord stelt:

"Ten aanzien van de energie-intensieve bedrijven wordt het instrument van de energiebeleidsovereenkomst uitgevoerd en zoeken we samen met de sectoren naar hefboomen om innovatie en minder rendabele energie-efficiëntieprojecten te ontwikkelen."

De energiebeleidsovereenkomsten (EBO's) werden definitief goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 4 april 2014 en zullen inwerking treden op 1 januari 2015, aansluitend op het aflopen van het benchmarking- en het auditconvenant. De EBO's lopen tot 31 december 2020, dus over de gehele looptijd van de nieuwe legislatuur. Indien er een hoog toetredingspercentage is vanwege de doelgroep, dan valt een jaarlijkse energie-efficiëntieverbetering te verwachten van 1%. Meer duidelijkheid omtrent de inhoud van de energieplannen van de eerste ronde valt te verwachten tegen eind 2016/begin 2017. Potentieel struikelblok voor de vlotte implementatie van de EBO's is de momenteel nog steeds ontbrekende goedkeuring van de Europese Commissie omtrent de staatssteunaanvraag voor verminderde accijnzen, de belangrijkste tegenprestatie vanwege de overheid aan de EBO-bedrijven. Onder meer in overleg met de federale regering zullen alternatieve tegenprestaties onderzocht worden.

4.3.2. Verplichte energieaudits voor grote ondernemingen implementeren

Artikel 8 van de richtlijn energie-efficiëntie verplicht de lidstaten om grote ondernemingen een verplichte energieaudit te laten uitvoeren tegen uiterlijk 1 december 2015 en deze om de vier jaar te actualiseren. De verplichting beperkt zich tot de opmaak van de energieaudit. Er zal door het VEA, in overleg met de stakeholders, tegen begin 2015 een webapplicatie ontwikkeld worden, die toelaat om de resultaten van de energieaudits te verzamelen.

4.3.3. Het ontwikkelen van een benchmarktool voor kmo's

Het regeerakkoord stelt:

"Ook voor andere bedrijven worden hefboomen voor innovatie en minder rendabele energie-efficiëntieprojecten gezocht. We ontwikkelen een benchmarktool voor KMO's zodat ze binnen hun sector hun energieverbruik en gebruikte technologie kunnen vergelijken."

Het VEA zal een vergelijkende studie uitvoeren om good practices van benchmarktools uit de buurlanden in kaart te brengen. Op basis van deze ervaringen zal de benchmarktool stapsgewijs ontwikkeld worden.

Voor de minder energie-intensieve industrie bekijk ik de mogelijkheid van mini-energiebeleidsovereenkomsten bijvoorbeeld per sector of apart kader voor KMOs en bedrijven met een primair energieverbruik van minder dan 0,1PJ.

4.4. Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor hernieuwbare energieproductie

4.4.1. Het actieplan hernieuwbare energie 2020 uitvoeren

Het regeerakkoord stelt:

"We geven uitvoering aan de in het kader van de Europese richtlijn vastgelegde Vlaamse hernieuwbare energiedoelstelling voor 2020 die we binnen België afspreken en sluiten hierover een billijk akkoord. Het actieplan hernieuwbare energie 2020 wordt geactualiseerd zodat de doelstelling op de meest kostenefficiënte wijze kan worden gerealiseerd."

Volgens de Europese richtlijn hernieuwbare energie heeft België een bindende doelstelling van 13% hernieuwbare energie tegen 2020. Om de doelstelling inzake hernieuwbare energie te realiseren, pleit ik voor een technologie neutrale, kostenefficiënte energiemix. Ik zal er als minister op aandringen dat, in samenspraak met de federale overheid en de overige twee gewesten, zo spoedig mogelijk een billijk samenwerkingsakkoord aangaande de verdeling van de Belgische hernieuwbare energiedoelstellingen 2020 afgesloten wordt, waarbij iedere overheid voldoende ambitie aan de dag legt.

Na goedkeuring van het samenwerkingsakkoord zal een actieplan worden voorgesteld aan de Vlaamse Regering. Het actieplan moet voldoende flexibel zijn en zal een rollend actieplan vormen dat om de 2 jaar geactualiseerd wordt (minimaal voor de volgende zes jaar). Het actieplan zal jaarlijks gemonitord worden op basis van vastgelegde indicatoren.

In het kader van kostenefficiëntie zal ik onderzoeken in welke mate samenwerkingsmechanismen met het buitenland kunnen ingeschakeld worden om onze doelstelling te helpen realiseren.

4.4.2. Het groenestroomcertificatensysteem bijsturen en het certificatenoverschot wegwerken

Het regeerakkoord stelt:

"We hervormen en vereenvoudigen het certificatenstelsel voor groene stroom en WKK en maken het waar nodig conform aan nieuwe Europese regelgeving. We nemen maatregelen om het certificatenoverschot af te bouwen. We denken hierbij aan:

- **een focus op de meest kostenefficiënte technologieën;**
- **een verlenging van de banking van certificaten;**
- **een verhoging van het quotum voor WKK en GSC;**
- **een afbouw van de ondersteuning voor marktrijpe technologieën (bv windenergie) op basis van een automatische degressiefactor;**
- **een geleidelijke omschakeling van exploitatiesteun naar investeringssteun voor zonnepanelen en andere kleinschalige hernieuwbare energie technologieën;**

- **het monitoren van het hernieuwbare energiebeleid van andere gewesten en lidstaten;**
- **gerichte investeringen in O&O waardoor hernieuwbare energie steeds minder ondersteuning behoeft.**

Mogelijke effecten van deze maatregelen op de competitiviteit van de energie-intensieve bedrijven worden aangepakt. Als voorbereiding van een volledige integratie van hernieuwbare energieproductie in het marktstelsel, bouwen we de steun voor nieuwe installaties af. We werken niet enkel met een ondersteuningsduur maar ook met een maximaal ondersteuningsvolume. We laten de producenten bijdragen aan het herstel van het evenwicht tussen aanbod en vraag door de steun niet op momenten van negatieve prijzen toe te kennen en de consumenten door in te zetten op vraagrespons.”

Het huidige stelsel van ondersteuning voor groene stroom en WKK wordt gekenmerkt door een zeer hoge graad van complexiteit (wettelijke parameters, vele verlengingsmogelijkheden, actualisaties, ...). Enerzijds vertrekt het stelsel vanuit de premisse dat de steun generiek wordt bepaald en zo voor een groot aantal installaties van toepassing kan zijn, anderzijds worden in zeer veel specifieke uitzonderingen voorzien. Dat een hoge mate van variatie (detail en afstemming van het juiste steunniveau) mogelijk is zonder al te veel complexiteit, kan echter afgeleid worden uit de steunmechanismen die in sommige buurlanden gelden en die als *best practice* naar voren kunnen worden geschoven.

Het Europese kader voorziet een integratie van hernieuwbare energie in de markt. Hiervoor dient de geleidelijke uitfasering van de steun voor mature technologie voorbereid en ingezet te worden.

We verminderen de complexiteit van de ondersteuning en bevorderen de integratie van hernieuwbare energiebronnen op de elektriciteitsmarkt door een geleidelijke uitfasering van de steun buiten de markt. We herevalueren de methodiek voor de bepaling van bepaalde parameters in de OT-berekening. We werken niet enkel met een ondersteuningsduur maar ook met een maximaal ondersteuningsvolume. De verschillende opties om het certificatenoverschot weg te werken zullen worden bestudeerd. Vervolgens zal op basis van deze analyse worden beslist op welke kostenefficiënte en duurzame wijze dit overschot kan worden weggewerkt.

We zoeken uit voor welke technologievormen investeringssteun opportuun kan zijn ter vervanging van certificatensteun, rekening houdende met administratieve lasten en de reële nood aan ondersteuning.

We testen voor bepaalde technologievormen of we via tenderingsmechanismen de doelstellingen inzake hernieuwbare energieproductie op een kostenefficiënte wijze kunnen behalen. Het niet verlenen van steun op momenten van negatieve prijzen is een marktgerichte maatregel en zal geïntegreerd worden conform de richtsnoeren van de Europese Commissie terzake.

De uitgestelde doorrekening van de certificatenkosten zullen opgelost worden. Bij ongewijzigd beleid zouden de nog niet doorgerekende certificatenkosten tegen eind 2015 volgens de SERV oplopen tot 1,8 miljard euro. Er is dus nood aan een snelle aanpak om een opeenstapeling van kostenstijgingen en prefinancieringskosten te vermijden.

4.4.3. *Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor groene warmteproductie*

Het regeerakkoord stelt:

"Binnen het energiebudget worden de middelen voor de groene warmtender versterkt. Biomassa wordt bij voorkeur gebruikt voor groenewarmteproductie. Ingeval van groenestroomproductie wordt het zoveel als mogelijk gecombineerd met warmteproductie."

De ondersteuning voor groene warmte wordt verdergezet. Er zullen nieuwe calls worden georganiseerd voor de toekenning van investeringssteun. In 2015 en vervolgens om de twee jaar wordt het steunmechanisme en de steunhoogte geëvalueerd en, indien nodig, aangepast. Op basis van de evaluatie van de eerste projecten voor de productie en injectie van biomethaan in het aardgasnet wordt een beleid uitgewerkt dat de productie van biomethaan stimuleert.

4.5. *Het versterken van een gunstig investeringsklimaat voor wkk en warmtenetten*

4.5.1. *Verdere ondersteuning van kwalitatieve wkk*

Het regeerakkoord stelt:

"We benadrukken de belangrijke rol die WKK inneemt bij primaire energiebesparing en bijdrage van WKK's in een energiesysteem met meer en meer variabele productie."

WKK speelt een belangrijke rol in ons energiesysteem. In 2013 werd 19% van de verbruikte elektriciteit opgewekt door middel van WKK. WKK realiseert voor zover de warmte nuttig aangewend wordt, een belangrijke besparing aan primaire energie en levert een stabiele en voorspelbare elektriciteitsproductie op.

In uitvoering van artikel 14.1 van de richtlijn energie-efficiëntie zal tegen uiterlijk 31 december 2015 een uitgebreide beoordeling van het potentieel voor hoogrenderende warmte-krachtkoppeling worden gefinaliseerd.

Idealiter zullen kwalitatieve WKK en andere milieuvriendelijke technologieën zich op termijn zonder bijkomende financiële steun ontplooien. De recente evoluties op energiemarkten (dalende elektriciteitsprijzen met in verhouding hoge aardgasprijzen) leiden er toe dat, zoals ook bij gasgestookte elektriciteitscentrales, een rendabele uitbating steeds meer onder druk komt te staan. Daar de bovengenoemde potentieel inschatting uitgaat van een kosten-batenanalyse waarin ook maatschappelijke baten (of vermeden maatschappelijke kosten) worden opgenomen, zal het hieruit voortvloeiende potentieel zich niet automatisch vertalen in een economisch potentieel dat door zuivere marktwerking wordt gerealiseerd. Hiervoor kan ondersteuning, al dan niet financieel, voorzien worden om bijkomende kwalitatieve WKK te ontwikkelen.

Het lopende steunmechanisme van warmte-kranchcertificaten wordt in elk geval verder opgevolgd. Net zoals het groenestroomcertificatensysteem zal het warmtekranchcertificatensysteem in overleg met de belanghebbenden worden bijgestuurd, met het oog op vereenvoudiging (zie ook hoofdstuk III, 4.4.2). De verschillende opties om het certificatenoverschot weg te werken zullen worden bestudeerd. Vervolgens zal op basis van deze analyse worden beslist op welke kostenefficiënte en duurzame wijze dit overschot kan worden weggewerkt.

4.5.2. *Beleidskader voor warmtenetten uitwerken*

Het regeerakkoord stelt:

"De economische valorisatie van restwarmte heeft een potentieel. We werken een kader voor openbare warmtenetwerken uit in samenwerking met de betrokken actoren."

In uitvoering van artikel 14.1 van de richtlijn energie-efficiëntie zal tegen uiterlijk 31 december 2015 een uitgebreide beoordeling van het potentieel voor efficiënte stadsverwarming en -koeling worden gefinaliseerd (zie ook hoofdstuk III, 0). Er zal tevens een routekaart worden uitgewerkt om de uitbouw van warmtenetten (openbare en private) aan te moedigen en tot een Vlaams reguleringskader voor warmtenetten, warmtediensten en warmtemarkten te komen. Eventuele barrières (al dan niet technologische) worden in de mate van het mogelijke weggewerkt.

Omdat de uitbouw van warmtenetten raakvlakken heeft met verschillende beleidsdomeinen (energie, milieu, ruimtelijke ordening, wonen, economie) is het noodzakelijk om een geïntegreerd transversaal beleid vorm te geven.

De ondersteuning van het nuttig gebruik van restwarmte wordt verdergezet. Er zullen nieuwe calls worden georganiseerd voor de toekenning van investeringssteun (zie ook de calls voor groene warmte onder punt 4.4.3). In 2015 en vervolgens om de twee jaar wordt het steunmechanisme en de steunhoogte geëvalueerd en, indien nodig, aangepast.

4.6. *Het versterken van het sociaal energiebeleid*

Het regeerakkoord stelt:

"We verminderen de energiearmoede aan de bron via een lager verbruik en zetten prioritair in op energiebesparende maatregelen, met behoud van de minimale levering van aardgas en elektriciteit. We zorgen voor verhoogde energieprijzen voor de beschermde afnemers. Het sociale dakisolatieprogramma wordt versterkt en een bijkomend sociaal programma voor hoogrendementsglas en spouwmuurisolatie wordt opgestart. De middelen voor de energiescan worden geheroriënteerd naar maatregelen die energiearmoede aan de bron aanpakken, met een sterke operationele rol voor sociaal economieprojecten. De taken en werking van het Fonds voor de Reductie van de Globale Energiekost (FRGE) voorzien we als actieverplichting bij de distributienetbeheerders, maar beperken we tot energieleningen aan beschermde afnemers. Er zal naar synergie worden gestreefd tussen projectpromotoren van sociale energie-efficiëntieprogramma's en lokale entiteiten komen. We onderzoeken op welke manier het financiële risico op wanbetaling bij leveranciers verminderd kan worden, zonder dat hierdoor de factuur van de eindgebruikers verhoogd. We zetten verder in op een doeltreffende en maatgerichte samenwerking tussen netbeheerders, OCMW's en andere actoren zodat maximaal wordt vermeden dat mensen in energiearmoede terecht wordt."

We zetten deze legislatuur in op een doorgedreven structurele aanpak gericht op verlaging van het energieverbruik via de versterkte ondersteuning van de uitvoering van energiebesparende maatregelen. De middelen voor de energiescan worden geheroriënteerd naar maatregelen die energiearmoede aan de bron aanpakken, met een sterke operationele rol voor sociaal economieprojecten. Voor de be-

groting 2015 financier ik via de openbare dienstverplichting bij de distributienet-beheerders de energiesoepers. Dit kan tijdelijk zonder verlaging van sommige andere premies. De energiesoepers zijn hieraan complementair. Aangezien het om een open end-financiering gaat wordt deze kost gewoon mee opgenomen in het geheel.

Ik maak werk van de in het regeerakkoord afgesproken heroriëntering van het beleid om de energiearmoede aan de bron aan te pakken. Ik garandeer hierbij de volledige tewerkstelling in de sector van de sociale economie (huidige 255 plaatsen) in de energiesector. Conform het regeerakkoord realiseer ik dit door onder andere de versterking van het programma sociale dakisolatie. In de loop van 2015 laat ik de werkzaamheden van de energie-snoeibedrijven, en de energiesoepers monitoren. De monitoring en bijhorende analyse zal ik aan de Vlaamse regering bij het opstellen van de begroting 2016 voorleggen.

Na de regionalisering van het FRGE wordt de werking in eerste instantie bekeken en geoptimaliseerd dit met het oog op het toekennen van goedkope leningen voor het financieren van energiebesparende investeringen. De doelgroep voor de leningen wordt geëvalueerd en binnen deze legislatuur bijgestuurd. Wat de te financieren maatregelen betreft, zal dit bekeken worden en waar nodig herbekeken.

4.7. De organisatie en processen van de elektriciteits- en aardgasmarkt verbeteren en de drempels voor de concurrentie wegwerken

Het regeerakkoord stelt:

"We onderzoeken op welke manier het financiële risico op wanbetaling bij leveranciers verminderd kan worden, zonder dat hierdoor de factuur van de eindgebruikers verhoogd wordt. Op het vlak van energiediensten willen we voorkomen dat distributienetbeheerders oneerlijke concurrentie veroorzaken ten aanzien van de leveranciers van energiediensten omwille van hun activiteiten inzake opname en beheer van meetdata. Daarom willen we een niet-discriminerende behandeling van de aanbieders van energiediensten, overeenkomstig de richtlijn energie-efficiëntie, verzekeren."

De laatste jaren zijn er belangrijke positieve evoluties vast te stellen op het vlak van de werking van de Vlaamse elektriciteits- en aardgasmarkt. De grote belangstelling vanuit het publiek voor de opportuniteiten op de vrijgemaakte markt leidde ertoe dat Vlaanderen één van de hoogste leverancierswissels in Europa heeft en meer en meer evolueert naar een concurrerende leveranciersmarkt.

Om het voortbestaan van een concurrentiële energiemarkt die werkt in het belang van de energieafnemers te verzekeren, moeten we drempels die nieuwe energieleveranciers verhinderen om toe te treden tot de markt en/of om er actief te blijven zoveel mogelijk vermijden en indien ze al bestaan, wegwerken. De vereisten opgelegd in de Vlaamse regelgeving aan potentiële, nieuwe elektriciteits- en aardgasleveranciers om voorafgaandelijk een Vlaamse leveringsvergunning aan te vragen kan afgeschaft worden. Omdat in vele Europese landen geen dergelijke vereiste meer wordt opgelegd, biedt dit reguleringsinstrument niet meer dezelfde zekerheid voor de energieafnemers en wordt dus best vervangen door een meer efficiënte reguleringsaanpak. Hierbij wordt dus geen pleidooi gevoerd voor minder toezicht en dus voor minder garanties voor de klant en de markt, maar wel voor efficiëntere reguleringsinstrumenten. Daarom moeten we focussen op het vermijden of remediëren van mogelijke negatieve gevolgen voor de afnemers en andere

marktpartijen wanneer een energieleverancier plots zijn activiteiten (moet) stopzet(ten). Indien dergelijke situaties zicht voordoen moet ervoor worden gezorgd dat de levering van elektriciteit en aardgas niet in het gedrang komt, door de aanwijzing van een "noodleverancier".

Het huidige marktmodel, waarbij de elektriciteits- en aardgasleverancier de kosten voor het gebruik van het net doorrekent aan de eindklant (het 'leveranciersmodel'), is nog steeds een efficiënt en dus wenselijk model. Het model is echter uit evenwicht geraakt, door de opeenvolgende problemen rond wanbetaling en weigering van betaling. Daarom zijn maatregelen nodig die beogen dat (a) de kosten die de energieleveranciers dragen in hun rol van factoring afgedekt worden en (b) de risico's als gevolg van wanbetaling beter afgedekt worden. Zo niet, moeten deze kosten noodgedwongen bij alle klanten van de energieleverancier gelegd worden, maar vooral, leidt dit bij significante afwijkingen tussen de portefeuilles van de leveranciers tot potentiële verstoring van de concurrentieverhoudingen tussen de verschillende energieleveranciers. De VREG onderzoekt tegen uiterlijk eind 2015 op welke manier het financiële risico op wanbetaling bij leveranciers gekwantificeerd en verminderd kan worden, zonder dat hierdoor de factuur van de eindgebruikers verhoogd wordt.

Van bij de start werd in Vlaanderen gekozen voor een verregaande ontvlechting van het distributienetbeheer enerzijds en de productie en levering anderzijds. Toch kunnen en moeten er op dit vlak nog verdere stappen worden gezet. Een volledige eigendomsontvlechting biedt immers de beste basis voor een gelijk speelveld voor alle marktpartijen. Een verbod op participatie door leveranciers en producenten in de netbeheerders en de werkmaatschappijen en een verbod voor de personeelsleden van de netbeheerder om te participeren in bestuursorganen van producenten of leveranciers kan hier aan bijdragen.

Tot slot moeten nieuwe energiediensten zoals flexibilisering van het net en opslag, vraag- en aanbodsturing gefaciliteerd en geregeld worden. Een duidelijk beleidskader zal opgezet worden om uit te klaren wie (leverancier, netbeheerder, ESCO's, aggregatoren, ...) welke taken mag uitvoeren en welke nieuwe diensten mag leveren tegen welke condities.

4.8. Maatregelen nemen om de energiekosten voor gezinnen en bedrijven te drukken

4.8.1. Het afschaffen van de gratis kWh

Het regeerakkoord stelt:

"De gratis kWh bereikt vandaag moeilijk de meest kwetsbare mensen, bovendien blijkt dat de maatregel de oorspronkelijk bedoelde sociale en ecologische doelstellingen onvoldoende haalt; daarom schaffen we de gratis kWh af."

Verskillende studies toonden aan dat de 100 gratis kWh niet het beoogde effect had naar de doelgroep toe. We schaffen deze gratis kWh daarom af.

4.8.2. *Het evalueren van de verplichte investeringen in het aardgasdistributienet*

Het regeerakkoord stelt:

"Met het oog op het beperken van de netkosten worden de kosten en baten van de verplichte aansluitbaarheidsgraad van 95% van alle woningen op het aardgasnet geëvalueerd en aangepast in het licht van de verstrengende EPB-regelgeving. We stimuleren klimaatvriendelijke alternatieven."

Het Energiedecreet legt op aan de aardgasnetbeheerders om in het geheel van de gebieden die in het gewestplan de bestemming hebben van woongebied, woongebied met culturele, historische en/of esthetische waarde en woonuitbreidingsgebied een aansluitbaarheidsgraad te hebben van 95% in 2015 en 99% in 2020. Tevens wordt een aansluitbaarheidsgraad in (alle) woongebieden verwacht van minstens 95% tegen het jaar 2020. De laatste uitbreidingen in het aardgasdistributienet om de streefdoelen te bereiken worden financieel minder rendabel. Bijgevolg zal in 2015 worden nagegaan of deze streefcijfers voor 2020 in de huidige context niet aangepast moet worden in het licht van de aanscherping van de EPB-regelgeving richting bijna-energieneutrale nieuwbouw en de realisatie van warmtenetten.

4.8.3. *Geleidelijke invoering van slimme meters voorbereiden*

Het regeerakkoord stelt:

"In de toekomst moeten gezinnen de mogelijkheid krijgen om hun vraag aan te passen volgens de kost van energie op verschillende tijdstippen van de dag".

Flexibiliteit, zowel van de aanbodzijde (productie) als aan de vraagzijde wordt een sleutelement voor de regeling van toegang tot het net. Flexibele netgebruikers kunnen de marktspelers diensten aanbieden om congestie te voorkomen of voor de ondersteuning van het systeemevenwicht. Anderzijds kan de uitbouw van een slim net de totale kost van het productiepark reduceren door eindafnemers actief te laten participeren in de markt (vb via dynamische prijssignalen). Hiertoe voorzien we de nodige maatregelen voor producenten, leveranciers, netbeheerders, aggregatoren en afnemers opdat flexibiliteit maximaal ingezet en gevaloriseerd kan worden.

De mechanische meters (de zogenaamde ferrarimeters) zullen in de nabije toekomst niet meer worden aangeboden door meterleveranciers en moeten bijgevolg vervangen worden op het einde van hun levensduur. De technologische vooruitgang op het vlak van metering biedt kansen om de marktwerking en de dienstverlening aan de klanten te verbeteren, met name via een slimme meter.

Sinds oktober 2012 lopen er in Vlaanderen grootschalige proefprojecten inzake nieuwe slimme elektriciteits- en aardgasmeters. In totaal werden al 41.000 meters geplaatst op verschillende plaatsen in Vlaanderen, gespreid over landelijk en stedelijk gebied, zowel in individuele woningen als in appartementsgebouwen.

Er wordt geëvalueerd voor welke verbruikssegmenten de introductie van slimme meters te verantwoorden is, bijvoorbeeld kleine prosumenten.

In uitvoering van de richtlijn energie-efficiëntie zal bekeken worden hoe de uitrol van slimme meters dient te gebeuren zowel in nieuwbouwwoning als bij een ingrijpende renovatie. Ook bij een vervanging van een bestaande elektriciteits- of aardgasmeter kan best direct een slimme meter geplaatst worden.

4.8.4. *De preventie en detectie van de energiefraude*

Het regeerakkoord stelt:

"Preventie en detectie van energiefraude wordt een taak van de netbeheerders. Samen met de Vlaamse administratie zal fraude met tellers, zonnepanelen of andere decentrale productie sneller gedetecteerd en bestreden worden."

De detectie en preventie van energiefraude zal bijdragen aan het drukken van de nettarieven en dus de energiekost voor bedrijven en gezinnen. Daarnaast moet voorkomen worden dat onveilige situaties ontstaan door niet-aanmelding bij de netbeheerder van de plaatsing van decentrale productie om de betaling van nettarieven te vermijden.

Ook de overdracht van de behandeling van de dossiers van de zonnepanelen van de VREG naar de distributienetbeheerders en met name de creatie van een "uniek loket" voor eigenaars van zonnepanelen bij de distributienetbeheerder zorgt ervoor dat de distributienetbeheerder meer instrumenten in handen heeft om deze fraude te vermijden en te detecteren. Eigenaars van zonnepanelen zullen bij dit "uniek PV-loket" terecht kunnen voor alle aspecten in verband met de aansluiting van de installatie op het net als de steunverlening via groenestroomcertificaten en garanties van oorsprong.

Wellicht zijn ook andere maatregelen nodig. In dit kader zullende distributienetbeheerders worden verzocht om een actieplan uit te werken, in samenspraak met de VREG, het VEA en het departement LNE, niet enkel inzake energiefraude door prosumenten, maar alle vormen van energiefraude en netverliezen. Waar nodig zal ook worden voorzien in bijkomende regelgeving.

4.8.5. *De monitoring van de energieprijzen versterken in samenwerking met de federale overheid*

Het regeerakkoord stelt: "Naast de bovengenoemde maatregelen om de kosten voor de energiefactuur te drukken, zal de Vlaamse Regering samen met de federale overheid de meerkosten van gas en elektriciteit die gelden voor industriële gebruikers in al hun componenten eenduidig vergelijken met die in andere relevante landen en regio's. We voeren een energienorm in voor energie-intensieve bedrijven die ervoor zorgt dat de som van de meerkosten en nettarieven niet hoger ligt dan in de buurlanden. Hiermee moet in de eerste plaats de competitiviteit van deze bedrijven gevrijwaard worden."

De opvolging van de evolutie van de energiekosten van de energie-intensieve bedrijven aangesloten op het transmissienet zal op federaal niveau moeten gebeuren. Ik zal bij mijn federale collega erop aandringen om deze monitoring in overleg met de gewesten structureel uit te bouwen, met vergelijking met onze buurlanden en andere relevante landen en regio's en dit voor alle componenten van de energiefactuur. Voor de energie-intensieve bedrijven op het distributienet zal ik deze opvolging opzetten in samenwerking met de getroffen sectoren.

In overleg met de federale overheid (energieprijnsbevoegdheid) en de regulatoren zal een gedegen opvolging en monitoring plaatsvinden van de totale energiekosten van de energie-intensieve industrie. Daarnaast zullen afspraken worden gemaakt met betrekking tot de methodologie opdat de energienorm gerealiseerd wordt. Wanneer hieruit zou blijken dat de meerkosten en nettarieven hoger zouden liggen dan in onze belangrijkste buurlanden zal voor de verschillende componenten worden bekeken welke actie kan worden ondernomen om dit verschil zo snel als mogelijk weg te werken. Bij elke beleidsbeslissing zal er, via de RIA de impact op de energiefactuur worden geëvalueerd.

4.9. Het beleidskader voor distributienettarieven uitwerken en implementeren

Het regeerakkoord stelt:

"We creëren bij aanvang van de regeerperiode onmiddellijk een decretaal kader met als basis de Europese richtsnoeren opdat de VREG zo snel als mogelijk een tariefmethodologie kan vastleggen. Daarin worden de saldi uit de vorige tariefperiodes, mede veroorzaakt door de federale bevriezing van de nettarieven, afzonderlijk per netbeheerder verrekend. Dit decretaal kader geeft tevens de richtsnoeren voor de tariefstructuur voor de zuivere nettarieven inclusief een overgangsregeling tot 2016. Deze overgangsregeling actualiseert de huidige tariefstructuur zodat de voorziene netvergoeding onder verbeterde vorm geoperationaliseerd kan worden door de netbeheerders in 2015. De overgangsregeling maakt een tariefaanpassing in 2015 mogelijk zodat de sinds 2012 opgebouwde financieringstekorten worden weggewerkt op zo kort mogelijke termijn. De nieuwe tarieven voor netgerelateerde kosten zijn kostenreflectief. Distributienettarieven elektriciteit en aardgas worden hervormd tot een zuiver netgerelateerd tarief per doelgroep dat de capaciteit die een klant reserveert reflecteert. Het tarief is kostenreflectief voor afname en injectie, houdt rekening met de kosten voor aanleg en gebruik van het net en objectiveerbare verschillen worden geïntegreerd zoals de densiteit van het net (stedelijk of ruraal). Voor de sociale en ecologische openbare dienstverplichtingen onderzoeken we de mogelijkheid voor een uniforme Vlaamse bijdrage. In afwachting daarvan schrappen we het plafond op de solidarisering tussen de distributienetbeheerders van de kosten voor de hernieuwbare energie onmiddellijk."

In het kader van de zesde staatshervorming is de bevoegdheid om de tarieven van gas- en elektriciteitsdistributie te regelen op 1 juli 2014 overgedragen van de federale overheid naar de gewesten. In 2015 zal een decretaal kader uitgewerkt moeten worden inzake deze distributienettarieven.

De tariefmethodologie (methode van vergoeding van de netbeheerder voor zijn diensten) behoort tot de bevoegdheid van de regulator. Inzake de tariefstructuur (wijze van aanrekening van deze tarieven aan klantengroepen en via tariefdragers) kan de wetgever algemene richtsnoeren geven aan de regulator in een decretale regeling.

Ik zal zo snel mogelijk moet de nodige decretale basis voorzien worden zodat de VREG op basis van de uitgewerkte tariefmethodologie nieuwe distributienettarieven kan vastleggen. Daarbij zal de bestaande tariefstructuur in eerste instantie

behouden moeten blijven. Deze distributienettarieven moeten gelden voor een periode van twee jaar. Deze legislatuur worden de elektriciteitssaldi van de netbeheerders die opgebouwd zijn in het verleden gerecupereerd.

Deze periode van twee jaar geeft de kans aan het beleid, de marktpartijen en de regulator om de gekozen tariefmethodologie verder te verfijnen en aan te vullen en de tariefstructuur grondig te evalueren en indien nodig te herzien.

Om onze doelstellingen te realiseren is een sterk en decentraal netwerk nodig. Niet alleen van kabels en leidingen, maar ook van data verkeer. Het staat vast dat een modern energiebeheer slim gestuurd moet kunnen werken. Om een dergelijk performant net uit te bouwen hebben we sterke partners nodig. We evalueren de werking van de netbeheerders en zorgen ervoor dat de tariefmethododes klaar zijn voor de energietransitie.

4.10. Interne werking, communicatie en versterking Vlaamse energieadministratie

4.10.1. Data ontsluiten

Het regeerakkoord stelt:

Open data zijn de norm bij de Vlaamse overheid en worden versneld in praktijk gebracht.

Vanuit het energiebeleid zijn enorme hoeveelheden data beschikbaar in verschillende vormen:

- gedetailleerde gegevens van nieuwbouw en vergunningsplichtige renovaties in het kader van de EPB-regelgeving;
- gedetailleerde gegevens van bestaande woningen en publieke gebouwen in het kader van de EPC-regelgeving;
- installatiegegevens van productie-installaties voor milieuvriendelijke energie (WKK en groene stroom) in het kader van de certificatensteunregeling;
- basisgegevens van uitgevoerde energiebesparende investeringen in het kader van de premiereregelingen via de distributienetbeheerders; en
- studies zoals bijvoorbeeld inzake het groene warmtepotentieel.

Deze informatie moet sneller vindbaar, breder toegankelijk en beter bruikbaar worden zowel voor de interne beleids- als uitvoerende processen alsook voor derden:

- het proces om de gegevensbronnen te laten erkennen als authentieke gegevensbronnen, worden in kaart gebracht en geïmplementeerd. De koppelingen met andere authentieke bronnen (bijvoorbeeld digitale bouwaanvraag) worden verder uitgebouwd zodat gegevens slechts eenmalig bij burgers en ondernemingen worden opgevraagd; en
- de beschikbare gegevens worden systematisch in kaart gebracht, geanalyseerd en er wordt bepaald welke interessant genoeg zijn om te ontsluiten naar derde partijen (lokale besturen, andere overheidsinstellingen, burgers, enzovoort).

De gegevens die nu op verschillende plaatsen elektronisch worden bewaard en die betrekking hebben op eenzelfde gebouw(unit), worden aan elkaar gekoppeld. Elke bouwheer en eigenaar zal zo elektronische toegang krijgen tot de gegevens die het VEA betreffende zijn project of gebouweenheid bijhoudt.

4.10.2. *De processen digitaliseren en automatiseren*

Het regeerakkoord stelt:

"We zetten in op een grote digitale sprong voorwaarts. Tegen 2020 biedt de Vlaamse overheid alle administratieve transacties tussen overheid en burgers of lokale besturen of ondernemingen via digitale kanalen aan."

Aangestuurd vanuit de Europese wetgeving, werd het energiebeleid steeds complexer en uitgebreider. De laatste tien jaar is het takenpakket van de energieadministratie sterk toegenomen.

Om een efficiënte en effectieve dienstverlening te garanderen aan de klanten, wordt zwaar ingezet op elektronische gegevensuitwisseling met burgers en ondernemers en op het automatiseren van processen. Met de energieprestatiedatabank werd een van de eerste grote e-government toepassingen uitgebouwd. Nieuwe mogelijkheden op vlak van digitale gegevensuitwisseling en communicatie over dossiers, worden tot nu toe eerder beperkt toegepast in de energieprestatiedatabank. De komende jaren wordt verder ingezet op automatisering en koppeling van databanken om zo een digitale sprong voorwaarts te maken.

We integreren onze toepassingen zo veel mogelijk in de virtuele en digitale loketten die per doelgroep op Vlaams niveau worden ontwikkeld (ondernemingsloket, digitale bouwvraag).

Arbeidsintensieve processtromen worden doorgedreven geautomatiseerd. De mogelijkheden om manuele controles en beslissingen te vervangen door automatische controles en beslissingen, worden benut.

4.10.3. *De communicatie een versnelling hoger schakelen*

Het regeerakkoord benadrukt dat het noodzakelijk is dat de langetermijnvisie van het energiebeleid breed wordt gedragen.

De energietransitie zal gerealiseerd worden aan de hand van een lange termijnvisie. Deze zal geleidelijk of 'rollend' tot stand komen. Aan de hand van de beschikbare informatie zullen nu reeds onderbouwde keuzes gemaakt worden, die vervolgens bijgesteld worden als nieuwe evoluties of nieuwe informatie dat vereisen. Zo'n visie moet namelijk toelaten om voluit in te zetten op innovatie en om flexibel te kunnen inspelen op nieuwe opportuniteiten die gepaard gaan met technologische vooruitgang.

De concrete lange termijn-beleidsdoelstellingen worden ondersteund met een breed gedragen en volgehouden communicatiebeleid. Om tot een gedragen langetermijnvisie van het energiebeleid te komen, adviseert de SERV¹⁴ dat de structuren, processen en gewoonten inzake participatie grondig geëvalueerd worden. Concrete aandachtspunten zijn alvast ondermeer de evenwichtige betrokkenheid en transparantie bij de door VEA opgezette energie-transitiestructuren en de focus van en de feedback op de consultaties en overlegmomenten georganiseerd door VEA en VREG. De burger en de bedrijven hebben nood aan een eenduidige communicatie over de lange termijnvisie op basis van haalbaarheidsstudies van de overheid. De doelgroepen hebben immers nood aan duidelijkheid over wat de komende

---

¹⁴Advies van de SERV van 7 juli 2014 'Nieuwe riemen voor het energiebeleid 2014-2019.

jaren en decennia van hen verwacht wordt op vlak van energiebesparing en hernieuwbare energieproductie. Hierbij ligt de nadruk niet zozeer op meer financiële ondersteuning, maar op meer facilitering (ruimte om te ondernemen, eenvoudigere vergunningenprocedures, enzovoort). De doelgroepen hebben ook nood aan correcte informatie over welke impact dit zal hebben op de energiefactuur.

De Vlaamse overheid zal onder meer trachten om met de bouwsector een algemene sensibiliseringscampagne uit te werken om het maatschappelijk belang van een doorgedreven renovatiestrategie voor het Vlaamse woningpark beter bekend te maken.

DE VREG heeft sinds de vrijmaking transparantie gebracht en de klant wegwijs gemaakt in de energiemarkt via de prijsvergelijkingsmodule V-TEST, de module voor de vergelijking van de klantvriendelijkheid van de leveranciers.

4.10.4. *Krachtdadige energieregulator en energieadministratie*

Het regeerakkoord stelt:

"De onafhankelijkheid en de optimale werking van de Vlaamse energieregulator VREG worden verder versterkt ."

De energie-administratie moet voldoende gewapend zijn om de omvangrijke uitdagingen in het energiebeleid aan te kunnen. Reeds herhaaldelijk heeft de SERV¹⁵ terecht aangedrongen op een versterking van de energieadministratie (VEA, VREG en departement LNE) door verschuivingen binnen de Vlaamse overheid.

Een sterke regulator is cruciaal voor het onderbouwen van het Vlaams energiebeleid, het toezicht op de naleving van de energieregelgeving en de goede werking van deze markt. Een correcte bestaffing van de VREG is dan ook nodig om deze toe te laten zijn decretaal opgelegde taken, waaronder de nieuwe taken inzake distributienettarieven, op een goede manier uit te voeren in het belang van de energieafnemers in Vlaanderen, zowel industrie, dienstensector als gezinnen. De financiering van de VREG zal ook hervormd worden. Deze zal niet langer verlopen via een dotatie uit de Vlaamse begroting, maar wel via een heffing.

4.10.5. *We hervormen het Vlaams Energiebedrijf*

Het Regeerakkoord stelt:

"Het Vlaams Energiebedrijf wordt een dochteronderneming van PMV met als taak de aankoop en doorverkoop van energie aan de Vlaamse overheden (centraal en lokaal, alsook entiteiten onderworpen aan de wet op de overheidsopdrachten). Gelet op deze gewijzigde opdracht zal een belangrijke kapitaalvermindering doorgevoerd worden.

5. Linken met andere beleidsniveaus en beleidsvelden

Europese Unie en internationale instellingen

We volgen het Europese energiebeleid en de Europese Energieraad van nabij op en behartigen de Vlaamse energiebelangen bij het bepalen van Belgische standpunten in de Europese Raad en in Europese fora. We zorgen voor een tijdige en

---

¹⁵ Advies van de SERV van 7 juli 2014 'Nieuwe riemen voor het energiebeleid 2014-2019'

gedegen omzetting van Europese richtlijnen in Vlaamse regelgeving en overleggen met de Europese instanties waar nodig.

Het EFRO-programma 2014-2020 zal in het najaar van 2014 worden gelanceerd. Er komen dan aanzienlijke Europese middelen beschikbaar voor projecten die het concurrentievermogen vergroten en werkgelegenheid stimuleren. Het totaal subsidiebedrag zal voor Vlaanderen ca. €173 miljoen bedragen, waarvan € 45 miljoen is voorzien voor de prioriteitsas koolstofarme economie. Onder deze prioriteitsas worden onder andere volgende doelstellingen opgenomen:

- stijging van doorgedreven energetische renovaties van residentiële gebouwen tot bijna-energieneutraal niveau (13.500.000 euro);
- verhoogde energie-efficiëntie bij KMO's (energie-efficiënte bedrijfsgebouwen en productieprocessen) (9.000.000 euro); en
- wegwerken van knelpunten in de ontwikkeling van groene warmte en warmtenetten (9.000.000 euro).

Een belangrijke pijler van het Europees subsidieprogramma Horizon 2020 legt de focus op maatschappelijke uitdagingen, waaronder vermindering van het energieverbruik en groene energie. Het totale budget van de pijler maatschappelijke uitdagingen bedraagt 26,7 miljard euro. Voor het sub-programma energie-efficiëntie en schone energie is een budget van 5,9 miljard euro voorzien.

Voor deze programma's zullen mogelijke projectpartners worden gestimuleerd tot deelname.

Tevens zal de werking van het IEA en IRENA zal worden opgevolgd.

Federale overheid

Er zal worden geijverd voor een snelle en billijke verdeling van de Belgische inspanningen in het kader van het Europese klimaat- en energiepakket voor de periode tot en met 2020, waarbij iedere overheid voldoende ambitie aan de dag legt. Samen met mijn toekomstige federale collega en mijn collega's in de andere gewesten, zal ik het voortouw nemen om een intercommunautair energiepact af te sluiten.

Daarop aansluitend verwijst het regeerakkoord ook naar de invoering van een energienorm (norm op de energiekosten) voor energie-intensieve bedrijven. Ik zal hier mijn verantwoordelijkheid nemen in het vaststellen van de norm en rekening mee houden in de beleidsmaatregelen die getroffen dienen te worden

Met de federale overheid zal worden samengewerkt om technische specificaties (STS-en) voor uit te voeren energiebesparende investeringen op te stellen.

Lokaal energiebeleid

Zoals aangegeven in het regeerakkoord zullen de klimaatinitiatieven van lokale overheden inzake de verbetering van energie-efficiëntie en investeringen in hernieuwbare energie worden ondersteund. Hierbij wordt samen met het beleidsveld Leefmilieu gezocht naar synergiën met tools, info en projecten die leiden tot een belangrijke reductie van de luchtvervuilende en broeikasgasemissies. Een internetgebaseerd platform moet zorgen voor een betere gegevensuitwisseling inzake CO₂ en energiegegevens via open data zodat lokale overheden kunnen beschikken over

toegankelijke, makkelijk rapporteerbare, nauwkeurige en actuele energiegegevens en indicatoren.

Voor hun energietransitie worden lokale overheden ondersteund met een quickscan en met een warmte-atlas, na een kosten-baten analyse van dit instrument, om zowel het hernieuwbare energiepotentieel in de gemeente alsook het potentieel voor (rest)warmtebenutting op (eventueel breder) lokaal niveau in kaart te brengen.

Bestuurszaken

Het regeerakkoord voorziet een verdere stroomlijning van de structuren van het distributienetbeheer in Vlaanderen. Er wordt ingezet op een stimulering tot verdere integratie binnen de werkmaatschappijen waarbij er geen bezwaar is indien de gemeenten opteren voor het behoud van twee grote distributiewerkmaatschappijen. De verlenging van de statutaire duurtijd van alle Vlaamse distributienetbeheerders tot 2019 wordt zo snel mogelijk, mogelijk gemaakt. Het decreet op de intergemeentelijke samenwerking wordt aangepast zodat distributienetbeheerders een beroep kunnen doen op een privépartner met uitzondering van producenten en leveranciers.

Leefmilieu en klimaat

Het regeerakkoord stelt dat binnen de middelen van het Vlaams Klimaatfonds die prioritair worden uitgetrokken voor energiebesparende maatregelen in gebouwen, bijzondere aandacht wordt gegeven aan de sociale huurwoningen. Teneinde een effectief en coherent Vlaams klimaat- en energiebeleid te voeren, zal ik in overleg met mijn collega bevoegd voor Leefmilieu op zoek gaan naar afstemming en synergie in de studie- en rapporteringscyclus.

Het regeerakkoord voorziet in een facilitering van de ontsluiting van diepe en ondiepe geothermie. Het beleidsveld Leefmilieu zal worden ondersteund bij het uitwerken van een juridisch en milieuveilig beleidskader voor deze toepassing.

Vanuit het energiebeleid werk ik mee aan het opstellen en opvolgen van een actieplan dat de uitrol van elektrische voertuigen stimuleert.

Via het beleidsactieplan biomassa(rest)stromen zal worden geprobeerd om vanuit een win-win benadering het sluiten van materiaalkringlopen en hernieuwbare energieproductie met elkaar te verzoenen. We gaan vanuit een win-win benadering eveneens de wenselijkheid van een geïntegreerd energie- en materialenpeil voor gebouwen na.

Overheidsgebouwen

Artikel 5 van de richtlijn energie-efficiëntie legt aan de lidstaten een renovatieverplichting op voor overheidsgebouwen. De Vlaamse Regering heeft hierover een nota goedgekeurd op 13 december 2013 betreffende het toepassingsgebied en een alternatieve benadering binnen de bepalingen van de richtlijn. De alternatieve benadering werd aangemeld bij de Europese Commissie op 23 december 2013. Alle entiteiten van de Vlaamse overheid zijn verplicht om jaarlijks voor 30 september de nodige gegevens aan de vastgoeddatabank aan te leveren en dit voor de totale bruikbare vloeroppervlakte, al dan niet verwarmd en/of gekoeld, de energieprestatie of andere nuttige energiegegevens.

Op basis van de stand van zaken op 30 september 2014 zal worden geëvalueerd of het noodzakelijk is bijkomende verplichtingen op te leggen, bijvoorbeeld plaatsen van individuele tellers per gebouw en/of opmaak van een EPC publieke gebouwen om de doelstelling voor artikel 5 tegen 2020 te halen.

Wonen

Het regeerakkoord stelt dat in de toekomstige huurprijsberekening van sociale huurwoningen er onder andere rekening wordt gehouden met de energieprestatie en renovatie van de woning.

Het regeerakkoord stelt ook dat nieuwe projecten, op basis van energiezuinige renovatie of vernieuwbouw ook moeten beantwoorden aan de behoeften van de sociale huurder.

In overleg met mijn collega bevoegd voor het woonbeleid, zullen bijkomende minimale kwaliteitsnormen op het vlak van energie worden onderzocht en voorzie ik een adequaat flankerend beleid.

Ruimtelijke ordening

Het regeerakkoord stelt dat een multisectoraal onderzoek wordt opgestart met het oog op de maximale integratie en vereenvoudiging van allerlei attesten (elektriciteit, riolering, EPB, afkoppeling water, ...) om de administratieve lasten en de kosten voor de bouwheer (en de overheid) tot een minimum te beperken. Met dit onderzoek streven we naar de invoering van een attest dat tegelijk de correcte uitvoering van een recent afgeleverde vergunning voor nieuwbouw attesteert.

Financiën

We zetten de fiscale instrumenten waarover we beschikken (belastingvermindering energiebesparende maatregelen, successierechten, registratierechten, onroerende voorheffing) maximaal in om investeringen in het verbeteren van de energieprestatie van ons gebouwenbestand op een gericht manier te ondersteunen.

Economie

Op 19 juli 2013 heeft de Vlaamse Regering haar goedkeuring gehecht aan de conceptnota voor een actieplan voor het bevorderen van energie-efficiëntie in KMO's en kantoren. Samen met mijn collega bevoegd voor het economisch beleid zal ik de actievoorstellen verder uitwerken. Bij het Agentschap Ondernemen loopt momenteel al een project rond het faciliteren van ESCO's (energy service companies) voor KMO's. Dit project moet leiden tot een beleidsadvies dat de standaardisatie voor ESCO-projecten in KMO's faciliteert.

De ondersteuning uit de calls groene warmte/restwarmte en de ondersteuning van strategische ecologiesteun voor warmtenetten worden maximaal op elkaar afgestemd, waarbij de investeerder centraal staat. Bij diverse segmenten van het energiebeleid zal ook nagegaan worden of er tegelijk lokale sociaal-economische baten gerealiseerd kunnen worden. Het energiebeleid succesvoller laten samen gaan met het lokaal sociaal-economisch weefsel in Vlaanderen zal immers vernieuwing en werkgelegenheid stimuleren.

Binnen de samenwerking met Nederland rond een competitieve chemiecluster werden verschillende zorgpunten rond energie- en klimaat gedetecteerd. Ik zal meewerken aan een effectief actieplan om de cluster te ondersteunen

Innovatie

Het regeerakkoord voorziet de mogelijkheid van gerichte investeringen in O&O waardoor hernieuwbare energie steeds minder ondersteuning behoeft en het certificatenoverschot wordt afgebouwd. Daarnaast kan innovatie ook ingezet worden voor het bevorderen van energie-efficiëntie, de (verdere) ontwikkeling van de bestaande en alternatieve energiebronnen en toepassingen alsook op de opvang van de intermittentie van hernieuwbare energiebronnen. Ik onderzoek op welke manier ik middelen kan voorzien voor technologieën die een belangrijke rol spelen in de energietransitie zoals energieopslag en slimme netten. Er is nood aan demonstratieprojecten als ontbrekende schakel tussen innovatie en verdere uitrol van hernieuwbare technologieën.

De regelgeving zal ook aangepast worden voor innovatieve ontwikkelingen in de energiesector.

Onderwijs

Om een beter beeld te krijgen van de noodzakelijke competenties om het werk van een energiedeskundige goed en professioneel uit te voeren, worden een beroepensstructuur en beroepskwalificaties voor energiedeskundigen ontwikkeld.

Mobiliteit

Een geïntegreerde aanpak is nodig om het potentieel van maatregelen om de Vlaamse mobiliteit te verduurzamen door te voeren. Voor een versterking van het potentieel aan duurzame mobiliteit is het belangrijk om te investeren in infrastructuur en binnen de bredere logistieke sector onderzoek naar duurzame en innovatieve concepten te ondersteunen.

Vanuit energieoogpunt moet ook ingezet worden op een duurzame mobiliteitsmix. De toekomst voor voertuigen op alternatieve energie oogt veelbelovend, maar krijgt nog niet alle kansen. Daarom wil ik inzetten op een structurele verankering van de nodige energieinfrastructuur die hierin kan ondersteunen.

Sociale economie

Met de bevoegde minister van sociale economie wordt gekeken naar een heroriëntering van de bestaande sociale tewerkstelling.

Annemie TURTELBOOM,

viceminister-president van de Vlaamse Regering,
Vlaams minister van Begroting, Financiën en Energie

Bijlage 1: Regelgevingsagenda**Evaluatie EPC-regelgeving 2015****Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

EPB-evaluatie 2015**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

Tarievendecreet 2014-2015**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven

---

EPC-evaluatie 2017**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

Decretale basis n.a.v. overdracht bevoegdheid inzake FRGE 2014**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

EPB-evaluatie 2017**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

Omzetting artikelen 9-11 van de Energie-efficiëntierichtlijn 2015**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

Technische reglementen aardgas en elektriciteit 2014**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven

---

Aanpassing REG openbare dienstverplichtingen 2015**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

E-peil eis gebouwen met niet-residentiële bestemmingen 2015**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

Bijsturing en vereenvoudiging certificaten systemen groene stroom en WKK 2015-2016**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

De energieopwekking uit hernieuwbare energiebronnen bevorderen

---

Aanpassing uitbreidingsverplichting aardgas 2015**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven

---

Beleidskader warmtenetten 2016**Status van het initiatief:** In voorbereiding**Strategische doelstelling:**

Het eindenergieverbruik verder verlagen

De energieopwekking uit hernieuwbare energiebronnen bevorderen

Bijlage 2: Koppeling met de begroting

Hieronder volgen de begrotingsartikelen (codes) waarop de benodigde beleidskredieten in de begroting te vinden zijn evenals hun link met de strategische doelstellingen voor de middellange termijn (zie hoofdstuk III, 3.2). Deze strategische doelstellingen (SD) zijn:

- SD1: *'Het eindenergieverbruik'*
- SD2: *'De energieopwekking uit hernieuwbare energiebronnen bevorderen'*
- SD3: *'De energiebehoefte bij huishouden'*
- SD4: *'Verzekeren van een goede dienstverlening van de gezinnen en bedrijven op de elektriciteits- en gasmarkt'*
- SD5: *'Verzekeren van een betrouwbare elektriciteits- en gasvoorziening en aansluiting op het distributienet tegen maatschappelijk aanvaardbare nettarieven'*

SD	Begrotingsartikel
SD1 en SD3	LE0/1LE-B-2-AB/WT Werking en toelagen – Energie-efficiëntie
SD2	LE0/1LE-B-2-AA/WT Werking en toelagen – Milieuvriendelijke energieproductie
SD4 en SD5	LE0/1LE-B-4-AS/IS Interne stromen – VREG (Energiefonds)
SD1 en SD2	LE0/1LE-B-4-AC/WT Werking en toelagen – impulsprojecten energiebeleid (Energiefonds)